

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

KATEDRA FINANČNÍHO PRÁVA A

NÁRODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA, NÁPLŇ ČINNOSTI A

PRÁVNÍ ÚPRAVA

KLÁRA KAFKOVÁ

2012/2013

Vedoucí práce: JUDr. Zdeněk Vlček

Konzultant: Ing. Pavel Řežábek, PhD., člen bankovní rady ČNB

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně a vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

V Plzni, březen 2013

---

vlastnoruční podpis

Můj velký dík patří Ing. Pavlu Řežábkovi, PhD., za odborné a velmi cenné rady k předmětu mé diplomové práce.

OBSAH:

1) Úvod	1
2) Vývoj	3
2.1. Vznik	3
2.2. Způsoby zakládání centrálních bank	4
3) Charakteristika ČNB	6
4) Hlavní úkoly ČNB	7
4.1. Měnová politika	7
4.1.1. Nástroje měnové politiky	8
4.1.2. Agregáty	9
4.1.3. Diferenciace měnové politiky	9
4.1.4. Měnová politika a ekonomická aktivita	9
4.1.5. Měnově-politické režimy	10
4.2. Emise bankovek	11
4.3. Regulace a Dohled	12
4.4. Devizová činnost	14
4.5. Platební styk	15
4.5.1. Bankovky a mince	15
4.5.2. Služby bank v hotovostním platebním styku	18
4.5.3. Přijímání zákonných peněz a výměna poškozených bankovek	18
4.5.4. Hospodářské trestné činy dle Trestního zákoníku v kontextu měny a platebních prostředků	19
4.5.5. Výroba bankovek a mincí	20
4.5.6. Bezhotovostní platební styk	21
5) Náplň činnosti	22
5.1. Přijímání vkladů	22
5.2. Poskytování úvěrů	22
5.3. Operace s cennými papíry	23
5.4. Mezibankovní platební styk a zúčtování	24
6) Organizační struktura	25
7) Hospodaření ČNB	27

8) Právní úprava	28
8.1. ČNB v kontextu komunitárního práva	29
8.2. Zákon o ČNB	30
8.3. Novela k zákonu o ČNB	32
8.4. Zákon o oběhu bankovek a mincí	43
8.5. Zákon o platebním styku	45
8.6. Nález Ústavního soudu	59
9) Závěr	62
10) Cizojazyčné resumé	64
11) Prameny	66
12) Seznam zkratk	68
13) Přílohy	69

1.) ÚVOD

Česká národní banka je ústřední bankou státu, institucí sui generis, a zároveň důležitým předmětem finančního práva, proto jsem se rozhodla tomuto tématu věnovat ve své práci. Tato diplomová práce blíže pojednává o České národní bance, která byla zřízena zákonem České národní rady č. 6/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Je to nezávislá instituce se speciálním vztahem k vládě, ČNB je jejím poradním orgánem ve věcech, jež se dotýkají působnosti ČNB, i Poslanecké sněmovně, což je pregnantně vymezeno v legislativě týkající se ČNB. Definiuje její hlavní cíl jako péči o cenovou stabilitu, do jejíž činnosti lze zasahovat pouze na základě zákona. Její postavení, působnost a další podrobnosti stanoví zákon č. 6/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Cílem mé práce je analyzovat problematiku ČNB, její hlavní úkoly, organizační strukturu, s důrazem na celkovou právní úpravu.

Svou diplomovou práci jsem rozčlenila, v souladu se zadáním práce, do dvanácti kapitol.

První kapitolu tvoří úvod, kde představím svou diplomovou práci, vytyčím cíl této práce a v neposlední řadě poukážu na svou práci s prameny. Druhá kapitola prezentuje historický exkurz činnosti centrální banky, popisuje vývoj, dále se věnuje způsobům zakládání centrálních bank. Třetí kapitola se zabývá hlavními cíli ČNB, také pravomocemi, jimiž Česká národní banka disponuje, jedná se o celkovou charakteristiku ČNB. Čtvrtá kapitola sleduje hlavní úkoly banky. Zde podrobněji rozeberu jednotlivé úkoly ČNB, mezi něž se řadí devizová činnost, dozor nad finančním trhem, měnovou politiku, emisi oběživa a peněžní oběh, v neposlední řadě také zprostředkování platebního styku. Pátá kapitola se věnuje náplni činnosti ČNB, její nezávislosti, přijímání vkladů, poskytování úvěrů komerčním bankám, operacím s cennými papíry a mezibankovním platebním stykem a zúčtováním. Šestá kapitola pojednává o organizační struktuře ČNB, kde se budu zaměřovat na bankovní radu a podrobně popíšu její funkce, členy a podmínky, které vedou k získání mandátu. Sedmá kapitola se zabývá hospodařením ČNB, o kterém ČNB vydává Roční zprávy, zprávy o finanční stabilitě a zprávy o měnovém vývoji, které předkládá Poslanecké sněmovně. Tyto kapitoly mé diplomové práce jsou teoreticky zaměřeny.

Osmá kapitola je nosnou kapitolou této práce. Z důvodu mé profilace se zaměřím na právní úpravu ČNB. Tato kapitola bude vycházet z právní úpravy ČNB, a to zejména ze zřizovacího zákona o ČNB, zákona o platebním styku a zákona o oběhu bankovek a mincí. Dále provedu komparaci současného zákona o ČNB a připravované novely tohoto zákona v asociaci s konvergenčními zprávami Evropské centrální banky a Evropské komise. Tato kapitola je zaměřena zejména prakticky.

V deváté kapitole prezentuji své závěry. Kapitola desátá obsahuje cizojazyčné resumé, kde v anglickém jazyce shrnu poznatky práce. Předposlední kapitola obsahuje prameny, v poslední kapitole jsou přiloženy grafy a informační tabulky.

Má práce vychází z Ústavy, zákona o ČNB, zákona o platebním styku, zákona o oběhu bankovek a mincí a literatury, jež o České národní bance pojednává, která je konkrétně uvedena v závěru práce.

2.) VÝVOJ

2.1. Vznik

Již v osmnáctém století př.n.l. se začaly vyvíjet první „úschovny peněz“ a formovat první půjčky. Šlechta a bohatší měšťanstvo se bála o své úspory a hledala pro ně bezpečnou úschovu. Jako nejlepší volba se jevila úschova v chrámech. Tam šlechta a bohatší měšťanstvo odnášeli finanční prostředky, které nebyly určeny k okamžité spotřebě. Babylónští kněží poskytovali půjčky obchodníkům z majetků, svěřených do úschovy chrámům.

Postupem času se v antickém Řecku bankovní operace počaly přesunovat mimo církevní objekty. Velký rozmach pro bankovníctví přišel v období starověkého Říma. Z této doby pochází slovo banka, které má původ v latinském slově "il banco". Význam toho slova je lavice nebo stůl, na nichž byly prováděny finanční operace.

Co se týče náboženství, ve středověku se pohled na „půjčky“ velmi diferencioval. Judaismus zaznamenal velký úspěch svých „bankéřů“, a to především z důvodu křesťanských pravidel pro poskytování půjček. Křesťanství totiž zakazovalo půjčovat peníze na úrok. U muslimů platí dodnes zákaz půjčené peníze zatěžovat úrokem, a proto islámské banky půjčky neúročí dodnes. Výnos je řešen jako podíl na podnikání.

Průmyslová revoluce přinesla potřebu většího množství finančních služeb a ústavů. V tomto období nastal rozmach bankovníctví, který celý obor nasměroval k vývoji do jeho dnešní podoby.¹

Za důvody vzniku centrálních bank můžeme označit finanční zájmy zejména hlavy státu mít banku pod svou vlastní správou, z níž je možné doplnit rezervy a dále všechny finance soustředit do vlastní instituce. Toto panovníkovo privilegium ovšem logicky vedlo k rozvratu banky a nutnosti řízení banky vládou. Dalším důvodem vzniku centrálních bank je centralizace emise peněz z důvodu unifikace oběživa. Ve 20. století guvernér Bank of England Monragu Collet Norman, baron of St. Clere, zformuloval několik zásad typických pro centrální banky:

- 1) nekonkurovat jiným bankám v obchodní činnosti a jiným investičním aktivitám

---

¹ <http://www.penize.org/banky/historie/>

- 2) neúročit vklady přijímané od obchodních a dalších bank
- 3) být nezávislou institucí, a zároveň provádět operace pro vládu
- 4) podporovat činnost obchodních bank
- 5) působit jako zúčtovací centrum pro domácí banky
- 6) monitorovat vývoj bankovního systému jako celku
- 7) sledovat cíl zdravé měny
- 8) rozhodovat o úvěrové pomoci bankám
- 9) zefektivnit bankovní systém v zemi²

2.2. Způsoby zakládání centrálních bank

Základní způsoby můžeme členit takto:

- 1.) Přeměna soukromé obchodní banky

Příkladem tohoto způsobu je Švédská říšská banka, jejíž založení se datuje na rok 1656. Rok 1668 je považován za rok vzniku nejstarší centrální banky, kdy byla Švédská banka vládou reorganizována a neoficiálně se tak stala ústřední bankou. Ovšem oficiálně se tak stalo až v roce 1697, kdy banka, z pověření panovníka, začala vystupovat jako banka centrální. Banka měla za povinnost úvěrovat státní pokladnu a regulovat množství emitovaných bankovek a mincí. Zvrat nastal v roce 1824, kdy ze zákona měly právo emise, včetně centrální banky, ještě devět autorizovaných nestátních bank. Tato situace trvala až do roku 1846, kdy byly na podmínky emise zavedeny přísné limity. A výsledkem bylo, že v roce 1897 se jediným emitentem stala centrální Švédská banka.

- 2.) Přidělení výsadního práva na emisi bankovek

Příkladem je Itálie. Do roku 1874 mohly peníze emitovat jak státní banky, tak soukromé finanční instituce. V tomto roce byl počet emitentů omezen na šest obchodních bank. Docházelo ovšem k tvrdému konkurenčnímu boji s nekalými praktikami, jehož výsledkem bylo omezení na pouhé tři banky nesoucí právo emise, jež byly, finálně, sloučeny do jediné banky.

---

² REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovnictví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, 558 s. ISBN 978-80-7261-230-7

3.) Založení centrální banky jako nové instituce

Tento případ byl poprvé realizován v Anglii roku 1694. Skot William Peterson navrhl v témže roce zřízení nové banky – Bank of England. Jeho nápad se setkal s úspěchem a občané Anglie tehdy bance připsali akciový kapitál ve výši 1,2 milionů liber a tak banka mohla začít fungovat. Banka vystupovala jako banka pro Královskou korunu, poskytovala výhodné úvěry cestou emise nových bankovek. Ovšem v roce 1946 byla znárodněna.³

---

³ REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, 558 s. ISBN 978-80-7261-230-7

3.) CHARAKTERISTIKA ČNB

ČNB je ústřední bankou ČR a také orgán vykonávající dohled nad finančním trhem, jemuž jsou svěřeny kompetence správního úřadu. ČNB je právnickou osobou, jež má sídlo v Praze. ČNB má několik poboček, jež jsou rozmístěny po celé republice, tato problematika je podrobněji vymezena v páté kapitole. Hlavním cílem ČNB je péče o cenovou stabilitu. Tento cíl byl změněn ústavním zákonem č. 448/2001 Sb. z péče o stabilitu měny na péči o cenovou stabilitu. Mezi další hlavní cíle ČNB patří určování měnové politiky, emise bankovek a mincí, řízení peněžního oběhu, platebního styku a zúčtování bank. ČNB dále dohlíží nad institucemi finančního trhu. Tyto a další cíle jsou podrobněji rozebrány v následující kapitole.

ČNB je povinna podávat Poslanecké sněmovně nejméně dvakrát ročně zprávu o měnovém vývoji, což je ze strany komunitárního práva často chápáno jako zásah do nezávislosti ČNB. Poslanecká sněmovna má právo si vyžádat i mimořádnou zprávu o měnovém vývoji, v tomto případě je ČNB povinna spolupracovat a zprávu dodat nejpozději do 30 dnů. V případech, kdy centrální banka tyto zprávy předkládá, má guvernér ze zákona právo účastnit se schůze Poslanecké sněmovny. V době převzetí reportu o měnovém vývoji může Poslanecká sněmovna požádat o doplnění, to musí být učiněno do 6 týdnů. Kromě Poslanecké sněmovny je ČNB povinna informovat také veřejnost.

ČNB je nezávislá instituce, jež nepodléhá žádné kontrole v základních činnostech (vyjma podávání zpráv o měnovém vývoji Poslanecké sněmovně) ani nesmí přijímat žádné pokyny.⁴ Toto ustanovení je v souladu s předpisy EU. ČNB podléhá kontrole NKÚ v provozní oblasti, což je minoritní část její činnosti i rozpočtu.

---

⁴ Zákon č. 6/1993 Sb. v pozdějším znění, o ČNB

4.) Hlavní úkoly ČNB

4.1. Měnová politika

Měnovou politiku můžeme definovat jako vědomou činnost ČNB, která se prostřednictvím měnových nástrojů snaží dosáhnout konkrétních cílů.⁵ Primárním cílem centrální banky je péče o cenovou stabilitu. V současné době ČNB usiluje o dosažení cenové stability prostřednictvím měnově-politického režimu cílování inflace. ČNB vyhláší inflační cíl, kterým je od ledna 2010 meziroční přírůstek indexu spotřebitelských cen ve výši 2%. ČNB dbá na to, aby se skutečná hodnota takto definované inflace nelišila od cíle o více než jeden procentní bod na obě strany. Sekundárním cílem je podporovat obecnou hospodářskou politiku vlády vedoucí k udržitelnému hospodářskému růstu. Sekundární cíl se ČNB snaží naplňovat pouze za předpokladu, že tím není dotčen cíl primární. Sledování primárního i sekundárního cíle by mělo ve výsledku přispět ke stabilitě reálné ekonomiky, tj. ke zmírňování výkyvů v ekonomické aktivitě a k podpoře udržitelného hospodářského růstu.

Dalším významným cílem je stabilita finančního sektoru.⁶ Zprávu o finanční stabilitě je povinná ČNB podávat Poslanecké sněmovně nejméně dvakrát do roka.⁷ Tato problematika je podrobněji rozebrána v osmé kapitole.

Finanční stabilita trvá za případu, kdy finanční systém funguje bez chyb a nežádoucích konsekvencí pro vývoj ekonomiky jako celku, a to i do budoucna a zároveň vykazuje vysokou míru odolnosti vůči šokům.

K narušení finanční stability může docházet buď v důsledku vnitřních procesů, nebo vlivem silných šoků, jejichž zdrojem je buď vnější prostředí, domácí makroekonomický vývoj, vývoj u hlavních dlužníků a věřitelů finančních institucí, hospodářské politiky nebo změny v institucionálním prostředí.

ČNB pravidelně sleduje, analyzuje a vyhodnocuje vývoj ve všech oblastech relevantních pro finanční stabilitu.⁸ Za účelem ověření stability finančního sektoru jsou prováděny zátěžové testy.⁹

⁵ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. [online]. [cit. 2012-12-03]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/

⁶ POLOUČEK, Stanislav. *Bankovnictví*. vyd. C.H.Beck, 2006, 736 s., ISBN 80-7179-462-7

⁷ Zákon č. 6/1993 Sb. v pozdějším znění, o ČNB

⁸ POLOUČEK, Stanislav. *Bankovnictví*. vyd. C.H.Beck, 2006, 736 s., ISBN 80-7179-462-7

4.1.1. Nástroje měnové politiky

Měnovou politikou rozumíme využívání měnově-politických nástrojů v rámci určitého měnově-politického režimu, a to za účelem ovlivnění měnových podmínek. Měnově-politickými podmínkami jsou úrokové sazby, měnový kurz, množství peněz v ekonomice a objem úvěrů poskytovaných bankami. Na to, jak se změny těchto podmínek promítnou v ekonomice, centrální banka nemá přímý vliv. Toto promítání je ovlivněno tím, jak v ekonomice fungují transmisní mechanismy, řetězce ekonomických vazeb. Začátkem těchto mechanismů jsou změny v nastavení měnově-politických nástrojů. Jádrem transmisních mechanismů jsou reakce obchodních bank na změny měnově-politických nástrojů.

Nástroje měnové politiky jsou členěny na přímé, neboli adresné, a nepřímé, neboli tržní. Základním instrumentem monetární politiky je nastavování měnově-politické úrokové sazby pomocí operací na volném trhu, čímž rozumíme obchody mezi centrální bankou a komerčními bankami. Cílem těchto operací je usměrňovat vývoj úrokových sazeb. Toto je příklad nepřímého nástroje. Další takové jsou řízení úrovně měnového kurzu pomocí zásahu centrální banky na devizovém trhu. Banka v tomto případě nakupuje a prodává devizové rezervy za domácí měnu. ČNB dále umožňuje automatické facility, ty slouží k poskytování nebo ukládání likvidity přes noc, rozeznáváme deponitní a diskontní zápujční facility a mimořádné dodávací repo operace se splatností dva týdny a tři měsíce. Na tyto facility má každá banka automatické právo. Dalším nástrojem, který se již řadí do přímých nástrojů, jsou vyhlášky centrální banky, jež například definuje míry povinných minimálních rezerv, jimiž každá banka, jež má účet vedený u ČNB, je povinná mít určité množství finančních prostředků na svém účtu. A v neposlední řadě jsou to také refinanční půjčky komerčním bankám.¹⁰

Měnová politika má vliv na každodenní život ekonomiky prostřednictvím svého vlivu na investiční výdaje firem, spotřební výdaje domácností a mezinárodní obchod a spotřebu vlády.

Nutným předpokladem realizace monetární politiky vedoucí k cenové stabilitě je nezávislost centrální banky.

---

⁹ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. [online]. [cit. 2012-12-05]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/faq/zatezove_testy_otazky_a_odpovedi.html

¹⁰ POLOUČEK, Stanislav. *Bankovnictví*. vyd. C.H.Beck, 2006, 736 s., ISBN 80-7179-462-7

Měnovou politiku provádí ČNB na základě diskrečních rozhodnutí.¹¹ To jsou ta rozhodnutí, jež spočívají ve volné úvaze bankovní rady.

4.1.2. Agregáty

Měnové agregáty můžeme definovat jako souhrn peněžních prostředků s určitým stupněm likvidity, jsou produktem praktické potřeby regulace a sledování množství peněz v oběhu. Mezi měnové agregáty řadíme oběživo v rukách nebankovních subjektů, běžné vklady, vklady s dohodnutou splatností, vklady s výpovědní lhůtou a repo operace.

Úvěrové agregáty mají význam zejména pro celkový stav úvěrů poskytnutých bankovními i nebankovními institucemi v domácí měně nebankovním subjektům.

Množství peněz v ekonomice se vedle měnových a úvěrových agregátů sleduje pomocí měnového přehledu. Tento přehled charakterizujeme jako celkovou bilanci všech bank, které v dané zemi emitují peníze.¹²

Konečné cíle měnové politiky jsou podpora cenové stability, ekonomického růstu, zaměstnanosti, stabilita měnového kurzu domácí měny, stabilizace dlouhodobých úrokových sazeb, stabilita finančního systému.

4.1.3. Diferenciace měnové politiky

Měnovou politiku můžeme rozčlenit takto:

- a) Restriktivní – zpomalování tempa růstu množství peněz v oběhu
- b) Neutrální – udržování tempa, jež nevede k růstu míry inflace
- c) Expanzivní – zvyšování tempa růstu množství peněz v oběhu¹³

4.1.4. Měnová politika a ekonomická aktivita

Měnová politika může ovlivňovat reálnou ekonomickou aktivitu jen na několik let dopředu. Ekonomickou aktivitou rozumíme ekonomické veličeny jako je reálná úroková sazba, měnový kurs, hrubý domácí produkt nebo míra nezaměstnanosti. Centrální banka může zmírňovat pokles ekonomiky a omezovat konjunktury

---

¹¹ POLOUČEK, Stanislav. *Bankovníctví*. vyd. C.H.Beck, 2006, 736 s., ISBN 80-7179-462-7

¹² REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, 558 s. ISBN 978-80-7261-230-7

¹³ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. [online]. [cit. 2012-12-03]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/

prostřednictvím změn tempa růstu peněžní zásoby. V dlouhém období se peníze stávají neutrálními, a to v případě, že neustálé změny peněžní zásoby nemají dlouhodobý vliv na reálné úrokové sazby, reálný měnový kurz a reálný hrubý domácí produkt, nominální veličiny se mění v poměru jedna ku jedné se změnami na úrovni peněžní zásoby, či superneutrálními v případě, že již výše zmíněné změny peněžní zásoby nemají dlouhodobý vliv na reálné úrokové sazby, reálný měnový kurz a reálný hrubý domácí produkt, jelikož míra inflace a rychlost růstu nominálních veličin se mění v poměru jedna ku jedné se změnami rychlosti růstu peněžní zásoby.

14

4.1.5 Měnově-politické režimy

V mezích některého z měnově-politických režimů je prováděna každá monetární politika centrální banky. Banka, při plnění úkolu zabezpečení cenové stability volí jeden z měnově-politických režimů. Rozeznáváme režim fixního měnového kursu, floating a řízený floating.

U režimu fixního měnového kursu je zprostředkujícím cílem určitá hodnota nominálního měnového kursu a centrální banka pomocí svých nástrojů udržuje měnový kurz v rámci cílového intervalu. ČR operovala v rámci tohoto režimu v letech 1991-1997. Tento režim ovšem vedl k tomu, že centrální banky jsou schopny kontrolovat pouze krátkodobé nominální úrokové sazby.

Ve floatingovém režimu a režimu řízeného floatingu se komerční banky střetávají s centrální bankou na trhu peněz. K řízenému floatingu můžeme také přiřadit cílování peněžní zásoby, jejímž cílem je určité tempo růstu peněžní zásoby, dále režim s implicitní nominální kotvou, jejímž zprostředkujícím cílem jsou určité nominální veličiny nevyhlášené explicitně, ale přijaté pouze interně v rámci centrální banky. Aktuálním měnově-politickým režimem je cílování inflace, s nímž ČNB operuje již patnáct let. Toto období můžeme rozdělit do tří částí. A to léta 1998 – 2001, jež byly v duchu cílování čisté inflace, následně pak léta 2002 až 2005, jež značily cíl ve formě postupně klesajícího pásma. Toto představuje výrazný odklon od praxe, při níž monetární politika usilovala o cenovou stabilitu pouze nepřímo a orientovala se na ty makroekonomické veličiny, o nichž se předpokládalo, že mohou cenovou stabilitu dané země výrazně ovlivnit. Dominantním prvkem měnově-

---

¹⁴ POLOUČEK, Stanislav. *Bankovníctví*. vyd. C.H.Beck, 2006, 736 s., ISBN 80-7179-462-7

politického rozhodování v rámci strategie cílování inflace je analýza konzistence inflačních prognóz ČNB s nadcházejícími cíli ve zmíněném horizontu.

Moderní historie české měnové politiky je spojena se začátkem ekonomické transformace v roce 1991. Měnová politika byla založena na fixním měnovém kurzu koruny, což ovšem nebylo kompatibilní s cílováním peněžní zásoby. Proto se ČNB rozhodla v roce 1997 přejít k řízenému floatingu. O 2 roky později ČNB přijala Dokument Dlouhodobá měnová strategie, jež předpokládal pokles čisté inflace o půl procentního bodu každý rok. ČR se postupně zařadila do klubu zemí aplikujících pokročilou formu cílování inflace *fully-fledged inflation targeting*. ČNB se přihlásila k flexibilnímu pojetí cílování inflace s existencí sekundárních cílů.

V centru rozhodování ČNB je inflační prognóza, ta má rolovaný charakter, to znamená, že každé tři měsíce je horizont prognózy posunut právě o jedno čtvrtletí dopředu. Inflační prognózu rozeznáváme podmíněnou, ta je založena na předpokladu stejných úrokových sazeb, a nepodmíněnou, která je modernější, obsahuje budoucí trajektorii úrokových sazeb, která vychází z optimální reakce centrální banky definované v rovnici reakční funkce. Celá prognóza budoucího ekonomického vývoje je založena na předpokládaném chování subjektů na trhu.¹⁵

4.2. Emise oběživa

ČNB má výhradní právo emitovat bankovky a mince. Centrální banka rovněž emituje bezhotovostní peníze, v tomto případě jsou pouze jedním z hlavních emitentů.¹⁶

Vývoj oběživa má od roku 2002 vzestupnou tendenci, což můžeme vidět v příloze č. 3.

V souladu se zákonem o České národní bance má ČNB výhradní právo vydávat do oběhu bankovky a mince, včetně mincí pamětních, a řídit peněžní oběh. Řízení peněžní oběhu se řídí zákonem č. 136/2011 Sb., v pozdějším znění, o oběhu bankovek a mincí.¹⁷ V souladu s tímto zákonem ČNB *„rozhoduje o stažení tuzemských bankovek a tuzemských mincí opotřebovaných oběhem a nestandardně nebo běžně poškozených z oběhu, stažené tuzemské bankovky a tuzemské mince ničí a*

¹⁵ POLOUČEK, Stanislav. *Bankovnictví*. vyd. C.H.Beck, 2006, 736 s., ISBN 80-7179-462-7

¹⁶ REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovnictví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, 558 s. ISBN 978-80-7261-230-7

¹⁷ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. [online]. [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/>

*nahrazuje je tuzemskými bankovkami a mincemi vhodnými pro další oběh, zpracovává a uschovává tuzemské bankovky a tuzemské mince, zkoumá pravost podezřelých bankovek a mincí a vypracovává k nim odborná vyjádření, uschovává bankovky a mince, které jsou padělané nebo pozměněné“.*¹⁸

Prostřednictvím svých sedmi poboček spravuje zásoby bankovek a mincí, stahuje z oběhu a ničí opotřebované bankovky a mince a vyměňuje poškozené peníze za nové. Zajišťuje uměleckou a technickou přípravu platidel, jejich výrobu a dodávky. Podílí se na přípravě právní a technické ochrany platidel proti padělání a na jejich realizaci. Zkoumá platnost platidel a eviduje padělané a pozměněné bankovky a mince zadržené na území České republiky.¹⁹

4.3. Regulace a Dohled nad finančním trhem

Regulací nad finančním trhem rozumíme legislativní pravidla finančního trhu. Dohledem, v širším slova smyslu, rozumíme výkon činnosti ČNB spočívající v stanovování pravidel na základě zmocnění zákona a dohlížení na jejich dodržování nad bankovním sektorem, kapitálovým trhem, pojišťovnictvím, penzijními fondy, družstevními záložnami, směnárny, dále nad institucemi v oblasti platebního styku. Seznam základních kategorií regulovaných a souvisejících subjektů najdeme v příloze č. 2. ČNB vydává povolení k činnosti (licence) většině subjektů finančního trhu (nejpočetnější jsou kategorie pojišťovacích a investičních zprostředkovatelů a tzv. vázaní zástupci), a zároveň vydává i jiná povolení či souhlasy (schvalování prospektu cenného papíru, souhlas s uveřejněním nabídky převzetí apod.). V těchto případech vystupuje ČNB jako správní orgán. ČNB rovněž patří pravomoci v oblasti ochrany spotřebitele. V rámci těchto pravomocí ČNB přijímá podněty, stížnosti a upozornění.

Charakteristika bankovního dohledu, v užším slova smyslu, spočívá v souhrnu licenční politiky, vlastním dohledem nad finančními institucemi, krizového managementu, pojištění vkladů a likvidací bank. Orgány dohledu výrazně ovlivňují a mají možnost postihovat instituce, nad kterými vykonávají dohled. Kromě sankcí mají orgány dohledu právo stanovit, jak budou zjištěné nedostatky odstraněny. Licenční politika je spojena zejména s požadavkem bankovní licence pro výkon

---

¹⁸ Zákon č. 136/2011 v pozdějším znění, o oběhu mincí a bankovek

¹⁹ REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, 558 s. ISBN 978-80-7261-230-7

bankovní činnosti. Tuto licenci vydává ČNB. Kritéria spočívají v bezúhonnosti akcionářů, členů představenstva nebo vedoucích pracovníků banky, skutečných cílech, které sledují akcionáři navrhované banky zejména v asociaci s bezpečností a solventností banky. Rovněž také ve způsobilosti, zkušenostech a posudcích alespoň některých členů představenstva, dozorčí rady a jiných vysoce postavených pracovníků, ve finanční rezervě na pokrytí ztrát, jež mohou vzniknout během provozu banky, kvalitě řízení společnosti a přerozdělení úkolů v rámci banky, kvalitě postupů, řízení systémů, vnitřních kontrol a systémů banky. Bankovní dohled kontroluje chování bank celou řadou způsobů. Tyto informace získává prostřednictvím výkazů, jež banky musí v pravidelných časových intervalech zasílat ČNB. Ta poté provádí analýzu výkazů, tj. zhodnocuje zdraví bank, provádí jejich rating – stanovuje jejich sazby – a to metodou CAMEL²⁰. Jedná se o metodu ratingu, která zkoumá banka na základě posuzování kapitálové přiměřenosti, kvality aktiv, managementu banky, kvantitativní a kvalitativní analýzy výnosů a likvidity banky. V tomto případě se jedná o dohled na dálku.

Bankovní dohled provádí kontrolu a inspekci bank. Zde se jedná o dohled na místě.

ČNB přijímá zodpovědnost za stabilitu a zdraví finančního systému, kontroluje rizika spojená s bankovním sektorem a finančním trhem, má vliv na nabídku peněz a úrokové sazby, dále dohlíží na platební systém. Regulace spočívá v koncipování a prosazování pravidel bankovních institucí. Konkrétněji ji můžeme definovat jako právo předkládat zákony, navrhopvat legislativní úpravy, podílet se na tvorbě legislativy a vydávat kompetentní podzákonné normy. Obecněji je to stanovení podmínek a pravidel podnikání v bankovníctví. Děje se tak formou zákonů, jež vydávají zákonodárné orgány či formou podzákonných právních norem, resp. vyhlášek, nařízení a opatření. Centrální banka zejména přijímá od bank vklady, poskytuje bankám úvěry, provádí s bankami operace s cennými papíry, vedou bankám účty a provádějí zúčtování mezi nimi. Banky ukládají své finanční prostředky na účet v České národní bance v podobě povinných a volných úložek v korunách. Co se týče povinných úložek, do těch spadají povinné minimální rezervy, jež jsou uloženy v České národní bance na zvláštním účtu. Oproti tomu volné úložky slouží zejména jako prostředky pro mezibankovní platební styk.

---

²⁰ C – capital (kapitál) A – assets (aktiva) M – management (úroveň řízení) E earnings (výnosy) L liquidity (likvidita)

Nástroje regulace členíme do šesti skupin, a to úrokové stropy na depozita, restrikce na bankovní licence, restrikce na portfolio, pojištění depozit, požadavky na kapitál a monitorování. Tyto restriktivní opatření můžeme dále dělit na pozitivní a negativní. Pozitivní opatření podporují a povzbuzují konkrétní ekonomické aktivity, kdežto negativní opatření zakazují určité druhy činností či nabídku některých produktů.

Funkční uspořádání dohledu vychází z předem stanovených cílů regulace nebo z dozorovaného odvětví. Funkční uspořádání dohledu se zformovalo v průběhu roku 2005, a to ze sektorového uspořádání, a to v rámci integrace. Následně po soustředění dohledu nad finančním trhem ČNB v roce 2006 došlo k reorganizaci systému dohledu, a to ze sektorového na funkční.

Cíle bankovní regulace a dohledu obsahuje zajištění měnové stability, omezení informační asymetrie, vytváření stabilního, efektivního a transparentního finančního systému.

ČNB má právo požadovat reporty týkající se předmětu regulace a dohledu, má také mít možnost ověřit si jejich obsah.

Naskýtá se zde otázka, zda regulace a dohled mohou být odděleny, zda právo předkládat zákony, navrhopvat legislativní úpravy, podílet se na tvorbě legislativy a vydávat odpovídající podzákonné normy může být separováno od instituce, jež vykonává dohled. V současné době je nicméně primární legislativa v pravomoci MF ČR.

Kvůli efektivitě bankovního dohledu je velmi významná nezávislost instituce, jež dohled vykonává.²¹

4.4. Devizová činnost

Tato kapitola pojednává o správě devizových rezerv, operacích na devizovém trhu a devizové regulaci, tím rozumíme stanovování a prověřování rámcových pravidel dispozice se zahraničními měnami, jak pro bankovní, tak i pro nebankovní subjekty. Operace centrální banky můžeme rozčlenit do těchto čtyř základních:

- a) Udržování hodnoty devizových rezerv
- b) Zabezpečování devizové likvidity země

---

²¹ POLOUČEK, Stanislav. *Bankovnictví*. vyd. C.H.Beck, 2006, 736 s., ISBN 80-7179-462-7

- c) Zajišťování výnosnosti devizových rezerv
- d) Ovlivňování vývoje měnového kursu domácí měny prostřednictvím nákupů, resp. prodejů domácí měny za zahraniční měny

Správa devizových rezerv má za cíl udržovat a eventuálně zvyšovat hodnotu devizových rezerv, zabezpečovat devizovou likviditu země. Devizové rezervy se skládají z cenných papírů denominovaných v cizích měnách, hotovosti a zlata.²²

4.5. Platební styk

Bankovní platební styk dělíme na hotovostní, čímž rozumíme operace s oběživem, a bezhotovostní, jež probíhá prostřednictvím bank. Hotovostní platební styk probíhá prostřednictvím oběživa neboli peněz²³. Za peníze lze považovat kterékoliv aktivum, jež je všeobecně přijímáno při platbách. Obecně jsou peníze prostředkem směny.²⁴

Platebním stykem zároveň rozumíme vztah mezi plátcem a příjemcem platby, při kterém dochází k uskutečnění platby.²⁵ Bankovní platební styk je převod finančních prostředků z jednoho účtu na druhý.

4.5.1. Bankovky a mince

Hotovostní platební styk zahrnuje peněžní pohyby, jež jsou prováděny bankovkami a mincemi. Vzory bankovek a mincí stanoví ČNB na základě vyhlášky. Bankovky jsou nezúročitelné státní dluhopisy.²⁶ K dnešnímu datu existuje 6 druhů bankovek, a to v nominální hodnotě 100, 200, 500, 1000, 2000, 5000. Jsou kryty ochrannými prvky²⁷, čímž konkrétně rozumíme²⁸

- a) Hlubotisk - je zřetelný ohmatem bankovky, hlubotiskem je zpracována jak nominální hodnota bankovky, jež se nachází na přední straně v levém

---

²² REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovnictví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, 558 s. ISBN 978-80-7261-230-7

²³ POLOUČEK, Stanislav. *Bankovnictví*. vyd. C.H.Beck, 2006, 736 s., ISBN 80-7179-462-7

²⁴ REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovnictví*. 5., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012, 423 s. ISBN 978-80-7261-240-6.

²⁵ POLOUČEK, Stanislav. *Bankovnictví*. vyd. C.H.Beck, 2006, 736 s., ISBN 80-7179-462-7

²⁶ KALABIS, Zbyněk. *Základy bankovnictví: bankovnictví obchody, služby, operace a rizika*. 1. vyd. Brno: BizBooks, 2012, 168 s. ISBN 978-80-265-0001-8

²⁷ Popis ochranných prvků je aplikován na bankovku v nominální hodnotě 5000 Kč

²⁸ KALABIS, Zbyněk. *Základy bankovnictví: bankovnictví obchody, služby, operace a rizika*. 1. vyd. Brno: BizBooks, 2012, 168 s. ISBN 978-80-265-0001-8

horním rohu, tak ji nominální hodnota vyjádřena slovně uprostřed přední strany bankovky;

- b) Vodoznak - můžeme spatřit, pokud se na bankovku podíváme proti světlu. Je umístěn ve střední části širokého nepotištěného okraje a tvoří ho portrét T. G. Masaryka, vyobrazeného na bankovce, negativní (běločaré) hodnotové číslo pět tisíc a sedící orlice. Při pohledu z lící strany je stranově obrácený oproti portrétu vytištěnému;
- c) Ochranný okénkový proužek - proužek je vyroben z umělé metalizované hmoty, je zapuštěn do papíru, který na lící straně vystupuje vždy ve čtyřech intervalech na povrch;
- d) Papír - při pohledu na bankovku jsou vidět pouze vystupující části proužku na lící straně, při pohledu proti světlu je proužek vidět z obou stran jako souvislá tmavá linka s prosvítajícím opakujícím se šrafovaným negativním mikrotextem Česká národní banka 5000 Kč. Vystupující části mění svoji kovově lesklou barvu v závislosti na úhlu dopadu světla z hnědofialové na zelenou;
- e) Ochranná vlákna - v papíru jsou zapuštěná okem viditelná vlákna oranžové barvy, která jsou umístěná na bílých okrajích bankovky;
- f) Soutiskovou značku - je ve tvaru kruhu a tvoří ji nápis "ČR"; najdeme ji na přední straně bankovky;
- g) Skrytý obrazec - stane se viditelným tehdy, sklopíme-li bankovku ve výši očí do vodorovné polohy proti světlu. Tvoří ho vždy číslo označující nominální hodnotu bankovky. Z delší strany bankovky je obrazec pozitivní, tj. tmavý, z kratší strany negativní, tj. světlý. Je umístěn na lící straně bankovky v ornamentu na rameni portrétu;
- h) Ochranný iridescentní pruh - duhově lesklý, tzv. ochranný iridescentní pruh o šířce cca 20 mm je umístěn na lící straně blíže pravému okraji bankovky. Je dvoubarevný, zprava vzorovaný. Při běžném pohledu na bankovku se jeví jako průhledný, při sklopení bankovky proti světlu získává nádech zlaté a fialové barvy s kovovým odleskem. Na iridescentní pruhu vpravo jsou negativně (tj. jako světlé) vyznačené číslice 5000 a čtveřice lipových listů. Při sklopení bankovky se tyto číslice a symboly jeví proti lesklému pruhu jako tmavé;

- i) Opticky proměnlivou barvu - tento prvek je založen na optickém efektu. Šestiúhelník s hlavou českého lva, jež je vytištěn speciální tiskovou barvou mění své zabarvení v závislosti na tom, v jakém úhlu se bankovka sklopí proti dopadajícímu světlu. Zlatá barva, kterou vidíme při běžném čelním pohledu na bankovku, se při sklopení bankovky proti světlu změní na barvu zelenou. Tento prvek nalezneme na přední straně bankovky;
- j) Mikrotext - tištěn jak tiskem z hloubky, tak tiskem z plochy. Na lící straně tvoří konturu velkého hodnotového čísla, vnitřní šrafuru paprsků pod šestiúhelníkem se lví hlavou a pruhu základní barvy vybíhajícího od portrétu do pravého bílého okraje mikrotext číselně označující hodnotu bankovky. Šrafuru dvoubarevné stuhy tvoří mikrotext ve formě iniciál „TGM“ a její konturu v pravé části mikrotext ve formě zkratky „ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA“. Na rubové straně je rovněž v pruhu základní barvy mezi státním znakem a pravým okrajem skryt mikrotext slovně označující hodnotu bankovky a v obou spodních rozích mikrotext PRAHA.²⁹ Mikrotext objevíme jak na přední, tak i zadní straně bankovky, pokud ji sklopíme.³⁰

V obecné rovině ochranné prvky dělíme na prvky, jež je schopna rozeznat:

- a) Nejširší veřejnost – zjistitelné pouhým okem
- b) Pro odbornou veřejnost – zjistitelné jednoduchými pomůckami
- c) Pro profesionály – zjistitelné složitějšími pomůckami
- d) Pro pracovníky ČNB – zjistitelné speciálními senzory
- e) Speciální ochranné prvky vedoucí k ovlivnění činnosti kopírovacích zařízení – ty, jež ztěžují či dokonce znemožňují kopírování, skenování, grafickou úpravu a tisk³¹

---

²⁹ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. [online]. [cit. 2012-09-12]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranné_prvky/ochranné_prvky_5000.html

³⁰ ŘEŽÁBEK, Pavel, Přednáška. *Emisní činnost ČNB*. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/rezabek_20090330_nova_500.pdf

³¹ ŘEŽÁBEK, Pavel, při Dni otevřených dveří ČNB k 12.6.2010. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/rezabek_20100612_dod.pdf

Mince jsou peněžní jednotkou. Na každé minci je uvedena její hodnota, název měny či údaje o vydavateli. Mince má stranu lícovou – averzovou a rubovou – reverzovou. Mezi ochranné prvky mince řadíme její hmotnost, průměr a sílu mince.

4.5.2. Služby bank v hotovostním platebním styku

Česká národní banka má výhradní právo

- a) Vydávat bankovky a mince
- b) Spravovat zásoby bankovek a mincí
- c) Vydávat a stahovat je z oběhu
- d) Vyměňovat poškozené exempláře za nové

Česká národní banka stanovuje svými vyhláškami podmínky pro provádění hotovostního platebního styku. Tyto podmínky jsou uvedeny ve Věstníku ČNB.

Hotovostní služby provádějí obchodní banky, a zároveň se jejím prostřednictvím vracejí v daném okamžiku přebytečné či poškozené peníze do ústřední banky. Obchodní banky neustále udržují nezbytnou hotovost pro krátkodobou očekávanou potřebu na svých pokladnách.³²

4.5.3. Přijímání zákonných peněz a výměna poškozených bankovek

Přijmout tuzemské bankovky a mince je povinen každý, pokud se nejedná o více než padesát mincí v jedné platbě, pamětní či neplatné mince. Tyto omezení neplatí pro ČNB a úvěrové společnosti, u těch výjimkou neplatných mincí.

Česká národní banka a úvěrové společnosti vyměňují bankovky a mince jiných nominálních hodnot, opotřebované oběhem, poškozené manipulací, prohlášené Českou národní bankou za neplatné (či v mezidobí jejich platnosti, avšak chystaného zrušení). Česká národní banka a úvěrová instituce provádějící pokladní operace bankovky bezplatně vymění, jestliže jsou celé či tvoří více než 50% původní bankovky.

Podezřelé bankovky a mince nesmí Česká národní banka do oběhu vydat a úvěrová instituce vrátit. Každý může odmítnout přijetí bankovek nebo mincí, u kterých má podezření, že jsou padělané nebo pozměněné, čímž rozumíme bankovku

---

³² REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, 558 s. ISBN 978-80-7261-23

či mincí, která byla nedovoleným způsobem upravena. Právnícká osoba, provozovatel kasina a směnárník:

- a) zadrží podezřelé bankovky nebo mince bez náhrady;
- b) vyzve toho, kdo podezřelé bankovky nebo mince předložil, aby prokázal svoji totožnost, zaznamená jeho osobní údaje a vystaví mu potvrzení o zadržení podezřelých bankovek nebo mincí, ten, kdo podezřelé bankovky nebo mince předložil, je povinen prokázání totožnosti vyhovět;
- c) předá podezřelé bankovky nebo mince neprodleně České národní bance;
- d) předá stejnopis potvrzení o zadržení podezřelých bankovek nebo mincí České národní bance;
- e) předá stejnopis potvrzení o zadržení podezřelých bankovek nebo mincí neprodleně Policii České republiky;

Česká národní banka zadrží podezřelé bankovky nebo mince bez náhrady a vyzve toho, kdo podezřelé bankovky nebo mince předložil, aby prokázal svoji totožnost, zaznamená jeho osobní údaje a vystaví mu potvrzení o zadržení podezřelých bankovek nebo mincí. Ten, kdo podezřelé bankovky nebo mince předložil, je povinen výzvě k prokázání totožnosti vyhovět a nakonec předá stejnopis potvrzení o zadržení podezřelých bankovek nebo mincí neprodleně Policii České republiky.

Pokud Česká národní banka zjistí, že podezřelé bankovky jsou pravé, musí je neprodleně vrátit poškozenému či mu za ně poskytne náhradu, pokud se tak učinit nepodaří, eviduje je na zvláštním účtu, poškozený má možnost se o ně do pěti let přihlásit.³³

4.5.4. Hospodářské trestné činy dle Trestního zákoníku v kontextu měny a platebních prostředků

Těmito trestnými činy se zabývá hlava VI. zákona č. 40/2009 Sb., v pozdějším znění, Trestní zákoník, a to konkrétně v díle I. V tomto díle nalezneme ustanovení týkající se trestných činů proti měně a platebním prostředkům. Taxativní výčet trestných činů proti měně a platebním prostředkům jsou tyto: padělání a pozměnění peněz, neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku, udávání padělaných a pozměněných peněz, výroba a držení padělatelského náčiní,

---

³³ KALABIS, Zbyněk. *Základy bankovníctví: bankovníctví obchody, služby, operace a rizika*. 1. vyd. Brno: BizBooks, 2012, 168 s. ISBN 978-80-265-0001-8

neoprávněná výroba peněz, ohrožování oběhu tuzemských peněz. Za padělání a pozměňování peněz soud udělí trest odnětí svobody, dle rozsahu zavinění, od jednoho až do dvanácti let či trest propadnutí majetku. Posuzuje se zde rozsah škody, zda bych pachatel členem organizované skupiny, a zda byla jeho trestným činem zasažena pouze Česká republika či i jiné státy. V případech neoprávněných opatření je objektem platební karta či jiný platební prostředek jsou sankce stejné jako u testu výše zmíněného, ovšem dolní hranice trestu odnětí svobody není v každém případě jasně specifikována. Kdo padělané peníze, jimiž mu bylo placeno, udá jako pravé, hrozí mu trest odnětí svobody s dolní hranicí ne vždy specifikovanou a horní hranicí dvou let, dále zákaz činnosti nebo propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty. Jestliže pachatel vyrábí či drží padělatelské náčiní, bude potrestán odnětím svobody až na pět let, zákazem činnosti či propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty. Kdo neoprávněně vyrábí peníze s materiálem a zařízením k tomu určeným bude potrestán odnětím svobody až na osm let. Kdo neoprávněně vyrobí nebo vydá náhražky tuzemských peněz, nebo kdo takové náhražky neoprávněně dává do oběhu, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.³⁴

4.5.5. Výroba bankovek a mincí

Centrální banka v ČR tiskne pouze českou měnu, eurové bankovky tisknou banky v Belgii, Německu, Francii, Dánsku, Itálii, Řecku, Rakousku, Španělsku, Irsku, Velké Británii, Nizozemí, Portugalsku, Finsku, Norsku, Švédsku, Slovinsku, na Kypru, na Maltě, na Slovensku, Estonsku.³⁵ Koordinaci výroby a dohled vykonává Evropská centrální banka.

Návrh současné podoby bankovek navrhl, dnes již zesnulý, Oldřich Kulhánek.³⁶ Bankovky tiskne Státní tiskárna cenin, která je vlastněna státem, resp. Ministerstvem financí České republiky. České korunové mince jsou raženy v České mincovně sídlící v Jablonci nad Nisou.³⁷

---

³⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., v pozdějším znění, Trestní zákoník

³⁵ REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, 558 s. ISBN 978-80-7261-230-7

³⁶ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. [online]. [cit. 2012-09-12]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/o_bankovkach/kulhanek.html

³⁷ ČESKÁ MINCOVNA. [online]. [cit. 2012-09-12]. Dostupné z: <http://www.ceskamincovna.cz/o-nas-333/>

4.5.6. Bezhotovostní platební styk

Bezhotovostní platební styk se řídí třemi hlavními systémy provozovanými ČNB. A to systémem CERTIS³⁸, což je jediný systém, který v České republice zabezpečuje mezibankovní platební styk. Účastníky systému jsou banky, spořitelní a úvěrová družstva a pobočky zahraničních bank. Ke konci roku 2012 měl CERTIS 48 přímých účastníků a 6 tzv. třetích stran – institucí zajišťujících např. zúčtování transakcí z platebních karet, vypořádání obchodů s cennými papíry apod.

Dalším systémem je SKD, což je systém krátkodobých dluhopisů zajišťující samostatnou evidenci (registr) cenných papírů a vypořádání obchodů s cennými papíry vedenými v této evidenci. Společným prvkem uvedených cenných papírů je, že mají splatnost do jednoho roku. SKD vede především evidenci cenných papírů vydávaných Českou republikou (Ministerstvem financí ČR) s různou splatností, nejdéle však 12 měsíců, a krátkodobých cenných papírů vydávaných ČNB se splatností do šesti měsíců.

Posledním systémem je systém účetnictví a platebního styku ČNB – ABO.³⁹ Systém ABO poskytuje především platební služby organizačním složkám státu.

Systém bezhotovostních platebních styků je přiložen v příloze č. 4.

---

³⁸ C – Czech (Český) E - Express (expresní) R - real (skutečném) T (čase) S - gross settlement systém (vypořádání)

³⁹ POLOUČEK, Stanislav. *Bankovníctví*. vyd. C.H.Beck, 2006, 736 s., ISBN 80-7179-462-7

5.) Náplň činnosti ČNB

Základní náplň činnosti ČNB tvoří zejména měnová politika, emisní činnost ve spojení s platebním stykem, devizová činnost a regulace a dohled nad bankami. Všechny tyto činnosti ČNB již byly zmíněny v předešlých kapitolách, ráda bych se věnovala dalším činnostem ČNB, jako jsou přijímání vkladů od bank, poskytování úvěrů bankám, operace s cennými papíry a mezibankovní platební styk a zúčtování.

5.1. Přijímání vkladů od bank

Centrální banka přijímá vklady od finančních institucí, poboček zahraničních bank, státu a omezené skupiny občanů (zaměstnanci ČNB). Tyto finanční prostředky se stávají vklady obchodních bank pro ČNB. Tyto vklady jsou rezervy komerčních bank, které dělíme na rezervy v domácí měně a v zahraniční měně.

Rezervy v domácí měně dělíme na povinné minimální rezervy a dobrovolné rezervy. PMR v domácí měně jsou ukazatelem regulace likvidity bank, jsou dány sazbou, kterou tvoří průměrná výše vkladů nebankovních úvěrů u bank za minulé období. Dobrovolné rezervy dále dělíme na rezervy pro mezibankovní zúčtování, tzv. „pojistné“ rezervy a jiné dobrovolné rezervy. Dobrovolné rezervy k mezibankovnímu zúčtování slouží pokrytí finančních prostředků centrální banky k zajištění převodu plateb ve prospěch jiných bank. Pokud tyto rezervy banka vůbec neposkytla či jsou nepostačující, centrální banka pak platbu vůbec nezrealizuje či poskytne bance úvěr nebo použije čísl PMR dané banky s následnými sankcemi. Dobrovolné „pojistné rezervy“ slouží k vyloučení sankcí za nedostatek finančních prostředků na účtu ČNB ve formě PMR.⁴⁰

5.2. Poskytování úvěrů bankám

Centrální banka může poskytovat komerčním bankám různé druhy úvěrů. Ty se ocitají na straně aktiv ČNB a contrario na straně pasiv u obchodních bank. Úvěry členíme podle lhůty splatnosti, na kterou jsou poskytovány a také pro účel jejich poskytnutí.

---

⁴⁰ REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, 558 s. ISBN 978-80-7261-230-7

Rozeznáváme:

Krátkodobé úvěry na doplnění likvidity, mezi něž řadíme běžné diskontní úvěry, ty slouží k zabezpečení plynulosti mezibankovního platebního styku a jsou úročeny diskontní sazbou. Rovněž mezi ně řadíme úvěry přes noc, jež slouží k doplnění finančních prostředků komerčních bank u centrální banky na úroveň danou mezibankovními platbami a PMR. Také pak mezi ně řadíme reeskontní úvěry sloužící k doplňování likvidity, jsou úročeny reeskontní sazbou. A v neposlední řadě také úvěry v zahraničních měnách, jež slouží bankám k doplnění devizové likvidity.

Krátkodobé nouzové úvěry slouží ke krytí nedostatečné likvidity v případech, kdy daná banka z nějakého důvodu nemůže získat běžné, krátkodobé úvěry. Krátkodobými nouzovými úvěry jsou lombardní úvěry, za jejich poskytnutí centrální bankou, dá obchodní banka do zástavy cenné papíry, dále úvěry na PMR, které jsou poskytovány do výše, jež jsou ČNB určeny PMR, další nouzové úvěry, jež jsou kryté centrální bankou odkupem cenných papírů. Krátkodobé hotovostní úvěry se použijí za situace špatného řízení likvidity danou bankou, ta v daném okamžiku buď žádné rezervy nemá, nebo ji centrální banka nedovolila snížit úroveň PMR pod dolní limit hranice.

Úvěry od ČNB jakožto věřitele poslední instance mají podobu, buď dlouhodobějšího bezhotovostního úvěru se používají za situace, pokud komerční banka je téměř insolventní či má vážné problémy s likviditou nebo podobu dlouhodobějšího bezhotovostního úvěrů, jež jsou poptávány v asociaci s hromadnými výběry vkladů z banky, pokud je komerční banka téměř insolventní či má vážné problémy s likviditou.⁴¹

5.3. Operace s cennými papíry

ČNB obchoduje s obchodními bankami s cennými papíry, a to buď ve formě jejich nákupu či prodeje. Nákupy cenných papírů se týkají nejčastěji státních dluhopisů, motivem je snaha centrální banky zvýšit nevypůjčené rezervy bank. Motivem prodeje cenných papírů je snížení nevypůjčených rezerv bank. ČNB poskytuje k prodejem zejména vlastní cenné papíry či cenné papíry státu. Rozdíl lze

---

⁴¹ REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovnictví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, 558 s. ISBN 978-80-7261-230-7

spatřovat v tom, že prodej vlastních cenných papírů je vždy ve spojitosti s budoucím odkupem, cenné papíry státu již zpětně odkoupeny být nemusejí.⁴²

5.4. Mezibankovní platební styk a zúčtování

Mezibankovní platební operace probíhají jedním z těchto způsobů:

Prostřednictvím účtů, které jsou navzájem mezi bankami přístupné, zúčtování probíhá automaticky v systému CERTIS. Banky zasílají v pevně stanovených termínech data ke zpracování, v konkrétním případě se jedná o podklady pro zaúčtování transakcí na účty klientů. Informace o objemu a počtu transakcí jsou uvedeny v příloze č. 4.

---

⁴² REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, 558 s. ISBN 978-80-7261-230-7

6.) ORGANIZAČNÍ STRUKTURA ČNB

Českou národní banku tvoří:

- a) ústředí se sídlem v Praze;
- b) pobočky;
- c) účelové organizační jednotky.

Hlavním orgánem ČNB je bankovní rada. Bankovní rada je sedmičlenná. Bankovní radu tvoří guvernér, 2 viceguvernéři a 4 další členové bankovní rady. Guvernérem ČNB je od roku 2010 Miroslav Singer. Jedná jménem ČNB a zastupuje ji navenek. Bankovní rada stanoví zásady činnosti a obchodů ČNB, schvaluje rozpočet ČNB, stanoví organizační uspořádání a působnost organizačních jednotek ČNB, stanoví druhy fondů ČNB, jejich výši a použití, vykonává práva a povinnosti vyplývající z pracovněprávních vztahů vůči zaměstnancům ČNB. Těmito úkony může pověřit jiné osoby z řad zaměstnanců. Dále bankovní rada uděluje souhlas k podnikatelské činnosti zaměstnanců ČNB, stanoví mzdové a další požitky viceguvernérů a dalších členů bankovní rady a rozhoduje o rozkladech proti rozhodnutím ČNB v prvním stupni. Všechny členy bankovní rady jmenuje a odvolává prezident republiky, a to na dobu šesti let, ne více než dvakrát. Funkční období členů končí uplynutím doby, na kterou byli jmenováni či dnem bezprostředně následujícím po dni doručení písemného odvolání z funkce, což se stane v případě zbavení či omezení způsobilosti k právním úkonům či pokud zastává funkci poslance zákonodárního sboru, člena vlády a členství v řídicích, dozorčích a kontrolních orgánech jiných bank a podnikatelských subjektů a výkon samostatné výdělečné činnosti, s výjimkou činnosti vědecké, literární, publicistické, umělecké a pedagogické a s výjimkou správy vlastního majetku, nebo pokud byl pravomocně odsouzen pro spáchání trestného činu, písemně učiněného vzdání se funkce a nebo pozdějším dnem uvedeným v doručeném odvolání nebo vzdání se funkce. Prezident republiky může odvolat člena bankovní rady, nevykonává-li funkci po dobu delší než šest měsíců.

Členem bankovní rady může být jmenován občan České republiky, který má plnou způsobilost k právním úkonům, ukončené vysokoškolské vzdělání, je bezúhonný, je v měnových záležitostech a v oblasti finančního trhu uznávanou a

zkušenou osobností. Jednání bankovní rady předsedá guvernér, v jeho nepřítomnosti jím pověřený viceguvernér. Bankovní rada přijímá svá rozhodnutí prostou většinou hlasů. Bankovní rada je usnášeníschopná, je-li přítomen guvernér, nebo jím pověřený předsedající viceguvernér a alespoň další tři její členové. V případě rovnosti hlasů rozhoduje hlas předsedajícího.⁴³

Názorná ukázka organizační struktury v ČNB se nachází v příloze č. 1.

Kontaktními místy pro orgány státní správy a samosprávy, FO a PO s bydlištěm či sídlem na území příslušného regionu ČNB jsou pobočky ČNB. Ty zodpovídají za dohled a devizovou kontrolu osob oprávněných vykonávat směnářenskou činnost. Tyto osoby provádějí směnářenskou činnost na základě registrace, investičních a pojišťovacích zprostředkovatelů, poskytovatelů platebních služeb a vydavatelů elektronických peněz. Pobočky jsou zodpovědné za správu zásob peněz, provádění platebního styku, vedení účtů státního rozpočtu i svých ostatních klientů a zajišťují sběr, kontrolu a zpracování dat pro konjunkturální šetření, mj. průzkum, kterým se zjišťuje očekávání do budoucna.

Poboček se v ČR nachází 7. Jsou dislokovány v Brně, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Plzni, Praze, Ostravě a v Ústí nad Labem.⁴⁴

---

⁴³ Zákon č. 6/1993 Sb. v pozdějším znění, o ČNB

⁴⁴ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. [online]. [cit. 2012-12-20]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/organizacni_struktura/pobocky/

7.) HOSPODAŘENÍ ČNB

ČNB, dle zákona č. 6/1993 Sb. v pozdějším znění, hospodaří podle rozpočtu, jenž musí být diferencován takovým způsobem, aby z něj bylo dostatečně zřejmé, jaká část a v jaké výši celkových výdajů ČNB byla použita na pořízení majetku a jaká část a v jaké výši celkových výdajů ČNB byly použity na provoz ČNB. Což je vyobrazeno ve Zprávě o hospodaření ČNB a Roční zprávě, jež jsou předkládány Poslanecké sněmovně. Česká národní banka ze svých výnosů hradí nezbytné náklady na svoji činnost. Vytvořený zisk používá k doplňování rezervního fondu a dalších fondů vytvářených ze zisku a k ostatnímu použití v rozpočtované výši. Zbývající zisk odvádí do státního rozpočtu.⁴⁵ Všechny náklady a výnosy musí být zaznamenány do tzv. „tokového“ výkazu zisku a ztrát. Rozdíl mezi celkovými náklady a výnosy představuje hrubý zisk. Čistý zisk získáme po odečtení daňové povinnosti. Čistý zisk je výsledek celkového hospodaření ČNB.⁴⁶

O svém hospodaření podává informaci ve formě Roční zprávy o výsledku svého hospodaření, kterou Česká národní banka předkládá nejpozději do konce března následujícího kalendářního roku k projednání Poslanecké sněmovně. Součástí této zprávy je i informace o platech členů bankovní rady ČNB. Poslanecká sněmovna může zprávu o výsledku hospodaření ČNB schválit, vzít na vědomí nebo odmítnout.⁴⁷ Předkládaná roční zpráva vychází z účetní uzávěrky. Soulad obou dokumentů je ověřován auditorskou společností Ernst & Young Audit, s. r. o.

Zajišťování hlavních cílů ČNB ovlivňuje účetní hospodářský výsledek banky, který proto i přes snahu centrální banky o hospodárnost nemůže být ukazatelem, který vypovídá o skutečné kvalitě hospodaření. ČNB vyvíjí dlouhodobou snahu o hospodárné vynakládání finančních prostředků.⁴⁸

---

⁴⁵ Zákon č. 6/1993 Sb. v pozdějším znění, o ČNB

⁴⁶ POLOUČEK, Stanislav. *Bankovnictví*. vyd. C.H.Beck, 2006, 736 s., ISBN 80-7179-462-7

⁴⁷ GRÚŇ, Lubomír. *Peníze a právo*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2009, 353 s. Učebnice (Univerzita Palackého). ISBN 978-802-4423-371

⁴⁸ Roční zpráva ČNB za rok 2011

8.) PRÁVNÍ ÚPRAVA

Právní úpravu sektoru ČNB můžeme rozčlenit do dvou částí, a to na tu část, kdy ČNB vystupuje přímo jako normotvůrce podzákoných právních předpisů, a na část, kdy vystupuje jako adresát, a to ex lege v souvislosti s komunitárním právem, jehož primární a sekundární předpisy jsou pro Českou republiku platné, na základě Aktu o přistoupení. Čl. 2 tohoto dokumentu, který říká „*Ode dne přistoupení se ustanovení původních smluv a aktů přijatých orgány Společenství a Evropskou centrální bankou přede dnem přistoupení stávají závaznými pro nové členské státy a uplatňují se v těchto státech za podmínek stanovených v uvedených smlouvách a v tomto aktu*“.

I když ne všechny normy z oblasti centrálního bankovníctví byly inkorporovány do českých právních norem z oblasti centrálního bankovníctví, zejména zákona o ČNB, jsou pro nás tyto právní předpisy platné a závazné. De facto normy, jež se týkají záležitostí, které přímo nesouvisejí s eurem, se zavázala ČR inkorporovat ihned, ne záležitosti, jež s eurem souvisejí, by měly být inkorporovány postupně. V tomto případě hovoříme zejména o Smlouvě o fungování Evropské unie (dále jen „Smlouva“) a Protokolu o statutu centrálních bank a Evropské centrální banky (dále jen „Statut“).⁴⁹

ČNB jakožto normotvůrce vydává vyhlášky, sdělení a opatření. Co se týče vyhlášek ČNB,⁵⁰ přímo zákon o ČNB hovoří o tom, co ČNB vyhláškami upravuje, jedná se o náležitosti bankovek a mincí a jejich vydání do oběhu, ukončení platnosti bankovek a mincí a způsob a dobu jejich výměny za jiné bankovky a mince, regule tvorby čísla účtu v souladu s pravidly mezinárodní standardizace, také se vyhláškou stanoví osoby, jež podléhají dohledu ČNB, kromě subjektů již v zákoně uvedených.

Taktéž se jedná o sdělení ČNB, kterými ČNB informuje například o rozhodnutích bankovní rady o úrokových sazbách, o výkladových stanoviscích ČNB, o podmínkách pro provádění obchodů ČNB a o skutečnostech, jež jsou určeny pro osoby, které působí na finančním trhu. Úřední sdělení ČNB podepisuje člen bankovní rady a jsou vyhlášována ve Věstníku.

---

⁴⁹ ŘEŽÁBEK, Pavel, CIMBUREK Jan. *Centrální bankovníctví v kontextu právního řádu na území ČR* in Český finanční a účetní časopis, 2010, roč. 5, č. 2, s. 18-31

⁵⁰ Zákon č. 1/1993 čl. 79 odst. 3, Ústava

A v neposlední řadě jde také o opatření ČNB. V tomto případě jde o měnově-politická opatření a opatření týkající se dohledu nad finančním trhem, povinných minimálních rezerv. ČNB vydává v mezích zákona opatření ČNB, je-li k tomu zákonem zmocněna. Tato opatření jsou pro banky, pobočky zahraničních bank a spořitelny a úvěrní družstva, závazná. Opatření podepisuje guvernér ČNB. Všechny tyto normotvorné aktivity ČNB jsou vyhlášeny ve Věstníku ČNB, jež je rozdělen do třech částí, část označena písmenem a) tvoří seznam platných právních předpisů České národní banky, část označena písmenem b) tvoří seznam platných opatření České národní banky, a část označena písmenem c) tvoří seznam platných úředních sdělení České národní banky⁵¹

Mezi další činnosti v oblasti tvorby práva lze zahrnout stanoviska, jež ČNB zaujímá k návrhům, jež se dotýkají působnosti ČNB a následně jsou předkládány k projednání vládě, rovněž se jedná o návrhy zákonných úprav v oblasti měny a peněžního oběhu a návrhy zákonných úprav, kterými se upravují postavení, působnost, organizace a činnost ČNB. Mezi tyto činnosti taktéž řadíme přípravu návrhů zákonných úprav v oblasti finančního trhu, platebního styku, regulace vydávání elektronických peněz, devizového hospodářství a zavedení jednotné měny euro na naše území, kdy ČNB spolupracuje spolu s Ministerstvem Financí České republiky.⁵²

8.1. ČNB v kontextu komunitárního práva

Na úvod je důležité zmínit čl. 10 Ústavy ve znění „*Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva*“ a dále č. 10a Ústavy ve znění „*Mezinárodní smlouvou mohou být některé pravomoci orgánů České republiky přeneseny na mezinárodní organizaci nebo instituci. K ratifikaci mezinárodní smlouvy uvedené v předchozím odstavci je třeba souhlasu Parlamentu, nestanoví-li ústavní zákon, že k*

⁵¹ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. [online]. [cit. 2012-12-20]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/index.html>

⁵² ŘEŽÁBEK, Pavel, CIMBUREK Jan. *Centrální bankovnictví v kontextu právního řádu na území ČR* in Český finanční a účetní časopis, 2010, roč. 5, č. 2, s. 18-31

ratifikaci je třeba souhlasu daného v referendu“. Těmito články, jež jsou označovány jako Euronovela, je určena aplikační přednost komunitárního práva.

Jak jsem již uvedla výše, nejvýznamněji v této oblasti působí Smlouva a Statut. V Smlouvě je pro účely této práce významná hlava VIII. „Hospodářská a Měnová politika“. Úvodní článek této hlavy, čl. 119 hovoří o zavedení takové hospodářské politiky, jež je založena na souladu politik všech členských zemí a vymezení společných cílů. Platí zde zásada volného trhu. Tato zásada je kodifikována v Maastrichtské smlouvě. Rozumějme tomu neomezené obchodování v jakékoliv zemi Evropské unie. Dalším významným článkem je čl. 123, jež zakazuje národním centrálním bankám možnost přečerpat zůstatek účtu, ať už se jedná o subjekty Unie či subjekty členských států, toto ustanovení stále není plně kompatibilní se zákonem o ČNB, obsahuje jej ale novela tohoto zákona, kde je kodifikována v ustanovení §34a.

Rovněž bych ještě zmínila čl. 127 Smlouvy, tak i čl. 105 odst. 1, kdy oba tyto články vymezují hlavní cíl ESCB, a to cenovou stabilitu. Ta je určena jak v článku 98 Ústavy, tak i v zákoně o ČNB.

Čl. 130 Smlouvy a čl. 7 Statutu, kdy nesmí centrální banka, ECB ani žádná jiná banka přijímat pokyny od jiných subjektů, toto ustanovení se taktéž objevuje v zákoně o ČNB, a to konkrétně § 9 odst. 1., dále ve vybraných ustanoveních novel Čl.II zákona č. 442/2000 Sb. v pozdějším znění, a v neposlední řadě v novele zákona o ČNB, kdy je toto ustanovení přizpůsobeno nejen vstupu ČR do EU, ale také již není zmiňována Smlouva o založení Evropského společenství, ale Smlouva o fungování EU.

V této souvislosti je třeba také zmínit čl. 131 Smlouvy, který hovoří o kompatibilitě právních předpisů.

Co se týče Statutu, je důležité zmínit čl. 5 a čl. 14.2 Statutu, které komplexněji rozeberu v kapitole 8.3.

8.2. Zákon č. 6/1993 Sb., v pozdějším znění

Zákon o České národní bance schválila 17. 12. 1992 Česká národní rada. Zákon má 12 částí a 61 paragrafů. Zákon vychází z článku 98 Ústavy ČR, ve které je zakotven hlavní cíl činnosti ČNB. Článek 62 Ústavy ČR písmeno k) zároveň určuje způsob jmenování členů Bankovní rady ČNB. V části první nalezneme Základní

ustanovení o ČNB. Charakterizuje Českou národní banku, definuje jako svůj hlavní cíl péče o cenovou stabilitu. Rovněž zde definuje hlavní činnosti ČNB, spolupráci s centrálními bankami jiných států, zejména v rámci Evropského systému centrálních bank (dále „ESCB“). Uvádí také, že je ČNB povinna podávat zprávy Poslanecké sněmovně.

Část druhá se věnuje Organizaci ČNB, konkrétně z jakých částí se ČNB skládá včetně výslovné zmínky o umístění ústřední ČNB v Praze, následně se tato část zákona zaobírá orgány ČNB a vymezuje jejich pravomoc. V neposlední řadě se zaobírá jmenováním a odvoláním členů bankovní rady včetně guvernéra ČNB.

Část třetí definuje Vztah k vládě a dalším orgánům, kdy je zejména zdůrazněno, že v souladu s právem evropské unie ČNB ani žádný její člen nesmí přijímat pokyny od žádného jiného subjektu, tak, aby byla zajištěna její nezávislost.

Část čtvrtá hovoří o Emisi mincí a bankovek, kdy ČNB vystupuje jako jediný emitent českých bankovek a mincí. Hovoří se zde taktéž o pamětních mincích, jež patří do oboru numizmatiky.

Část pátá pojednává o Nástrojích měnové regulace ČNB. Jsou zde definovány minimální povinné rezervy, jež jsou důležitým ukazatelem ekonomiky státu.

Část šestá se věnuje Obchodům ČNB. A to jak obchodům s komerčními bankami, kdy se jedná zejména o akceptaci vkladů, nákup a prodej cenných papírů, rovněž také obchodům s ČR, kde se zaměřuje zejména na rozpočtová pravidla, pojednává také o Jiných obchodech, čímž rozumíme zejména obchody s jinými subjekty nežli komerčními bankami a státem, jejímž objektem jsou obvykle cenné papíry.

V části sedmé nalezneme Pravomoci ČNB v devizovém hospodářství, kde se jedná o obchody s cizí měnou a cennými papíry znějící na cizí měnu.

Část osmá pojednává o Dalších činnostech a oprávněních ČNB, kde se zejména jedná o předkládání zákonných úprav, jež zpracovala spolu s Ministerstvem financí, vládě, spolupráci s Ministerstvem financí na zákonných úpravách v některých finančních oblastech, taktéž se tato část zmiňuje o platebních systémech.

Část devátá se specializuje na Dohled. Kdy zákon definuje, nad kterými subjekty vykonává ČNB dohled, a co do této její kompetence spadá. Rovněž je zde zmíněn Výbor pro finanční trh, což je poradní orgán bankovní rady.

Část desátá se věnuje Hospodaření ČNB. V této části nalezneme ustanovení o způsobu hospodaření ČNB, platech členů bankovní rady, jež jsou každoročně uveřejněny v ročních zprávách. Rovněž zde nalezneme ustanovení o účetní závěrce.

Část jedenáctá pojednává o všeobecných ustanoveních. Kde jsou kodifikovány bankovní operace ČNB, správní řízení, a dále ustanovení o sekundárních právních předpisech.

V poslední části nalezneme přechodná a závěrečná ustanovení. Zde je upravena transformace mezi státní bankou Československou a Českou národní bankou.⁵³

V souvislosti se zákon č. 6/1993 Sb., v pozdějším znění považují za nutné zmínit připravovanou novelu tohoto zákona.

8.3. Připravovaná novela zákona č. 6/1993 Sb. v pozdějším znění

Hlavním důvodem připravované novely je zajištění kompatibility s komunitárním právem, jehož normy by měly být inkorporovány i v zákoně o ČNB.⁵⁴ ECB je povinna podávat nejméně jednou za dva roky, nebo na žádost členského státu, na který se vztahuje výjimka⁵⁵, a to dle čl. 140 odst. 1 Smlouvy ve znění *„Alespoň jednou za dva roky, nebo na žádost členského státu, na který se vztahuje výjimka, Komise a Evropská centrální banka podávají Radě zprávy o pokroku dosaženém členskými státy, na které se vztahuje výjimka, při plnění jejich závazků týkajících se uskutečňování hospodářské a měnové unie. Tyto zprávy posuzují také slučitelnost právních předpisů každého z těchto členských států včetně statutů jejich národních centrálních bank s články 130 a 131 a se statutem ESCB a ECB. Zprávy dále posoudí, zda bylo dosaženo vysokého stupně udržitelné konvergence, na základě toho, jak jednotlivé členské státy splnily následující kritéria: dosažení vysokého stupně cenové stability patrného z míry inflace, která se blíží míře inflace nejvýše tří členských států, jež dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků, dlouhodobě udržitelný stav veřejných financí patrný ze stavu veřejných rozpočtů nevykazujících nadměrný schodek, dodržování normálního flukтуаčního rozpětí stanoveného mechanismem směnných kurzů Evropského měnového systému po dobu*

⁵³ Důvodová zpráva k zákonu č. 6/1993 Sb. v pozdějším znění, o ČNB – obecná část

⁵⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 6/1993 Sb. v pozdějším znění, o ČNB – obecná část

⁵⁵ Státy, na něž se vztahuje výjimka, jsou: Bulharsko, Česká republika, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Polsko, Rumunsko a Švédsko => ty státy, které nepřijaly euro

alespoň dvou let, aniž by došlo k devalvaci vůči euru, stálost konvergence dosažené členským státem, na který se vztahuje výjimka, a jeho účasti v mechanismu směnných kurzů, která se odráží v úrovních dlouhodobých úrokových sazeb “ Radě zprávu o pokroku, jež členské státy, na které se vztahuje výjimka, při plnění jejich závazků týkajících se uskutečňování hospodářské a měnové unie, dosáhly. Tyto zprávy musí obsahovat hodnocení kompatibility vnitrostátních právních předpisů každého členského státu, na který se vztahuje výjimka, včetně statutu příslušné národní centrální banky, s články 130 ve znění „*Při výkonu pravomocí a plnění úkolů a povinností svěřených jim Smlouvami a statutem ESCB a ECB nesmějí Evropská centrální banka, žádná národní centrální banka ani žádný člen jejich rozhodovacích orgánů vyžadovat ani přijímat pokyny od orgánů, institucí nebo jiných subjektů Unie, od žádné vlády členského státu ani od jakéhokoli jiného subjektu. Orgány, instituce nebo jiné subjekty Unie a vlády členských států se zavazují zachovávat tuto zásadu a nesnažit se ovlivňovat členy rozhodovacích orgánů Evropské centrální banky či národních centrálních bank při plnění jejich úkolů“* a 131 Smlouvy ve znění „*Každý členský stát zajistí, aby jeho vnitrostátní právní předpisy, včetně statutu jeho národní centrální banky, byly slučitelné se Smlouvami a se statutem ESCB a ECB “* a se Statutem. Tato povinnost, která vyplývá ze Smlouvy a která se vztahuje na členské státy, na které se vztahuje výjimka, se též označuje jako „právní konvergence“. Při jejím hodnocení se ECB neomezuje na provedení formálního hodnocení znění vnitrostátních právních předpisů, ale může také posoudit, zda provádění příslušných ustanovení odpovídá povaze Smluv a Statutu.

ECB bude sledovat vývoj do té doby, než bude vydáno konečné kladné hodnocení se závěrem, že vnitrostátní předpisy členského státu jsou kompatibilní se Smlouvou a Statutem. „*Cílem hodnocení právní konvergence je usnadnit Radě rozhodnutí o tom, které členské státy splňují své závazky týkající se uskutečňování hospodářské a měnové unie“*. V právní oblasti se tyto podmínky týkají zejména nezávislosti centrální banky a právní integrace národních centrálních bank do Eurosystemu.“⁵⁶

Mnoho výhrad můžeme nalézt v konvergenčních zprávách ECB a Evropské komise, a to konkrétně v konvergenční zprávě z května roku 2010, která říká „*Pro vytvoření prostředí podporujícího udržitelnou konvergenci v České*

⁵⁶ *Konvergenční zpráva - květen 2010* [online]. [cit. 2012-12-29]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/ECB_CON_REP_2010_cs_pdf.pdf

republice je mimo jiné nutné nadále udržovat měnovou politiku zaměřenou na cenovou stabilitu a provádět komplexní a důvěryhodnou fiskální konsolidaci. Kromě toho se Česká republika potřebuje vypořádat s celou řadou otázek hospodářské politiky. České právní předpisy nesplňují veškeré požadavky týkající se nezávislosti centrální banky a zachování mlčenlivosti, zákazu měnového financování a právní integrace do Eurosystemu. Česká republika je členským státem s dočasnou výjimkou pro zavedení eura, a musí tudíž splňovat všechny požadavky podle článku 131 Smlouvy“

Podle § 37 odst. 1 zákona o ČNB, který říká, že ČNB spolu s Ministerstvem financí připravuje, po té předkládá vládě návrhy zákonných úprav, je i tato novela připravována a konzultována tímto způsobem. Zákon je poté konzultován s ECB. Důvodem novely byla primárně implementace Smlouvy a Statutu do zákona o ČNB. Připravovaná novela řeší jak nedostatky z okruhu práva evropského, tak i některé nejasnosti v zákoně.⁵⁷

Zákon o ČNB byl již dvacet tři krát novelizován. Nejpodstatnější novelou byl zákon č. 57/2006 Sb., který zapříčinil sjednocení dohledu nad finančním trhem v ČR pod kompetenci ČNB. Kodifikace dohledu byla ustálena na těchto subjektech, jež dohledu ČNB podléhají. Česká národní banka vykonává dohled nad bankami, pobočkami zahraničních bank, spořitelními a úvěrními družstvy, institucemi elektronických peněz a jejich zahraničními pobočkami, vydavateli elektronických peněz malého rozsahu, platebními institucemi, poskytovateli platebních služeb malého rozsahu a nad bezpečným fungováním bankovního systému, obchodníky s cennými papíry, emitenty cenných papírů, centrálním depozitářem a jinými osobami vedoucími evidenci investičních nástrojů, investičními společnostmi, investičními fondy, provozovateli vypořádacích systémů, organizátory trhů s investičními nástroji a dalšími osobami, o nichž tak stanoví ZoPKT, taktéž pojišťovny, zajišťovny, penzijními fondy, penzijními společnostmi a dalšími osobami, působícími v oblasti pojišťovnictví, doplňkového penzijního spoření, důchodového spoření a penzijního připojištění podle Zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, činnost pojišťovacích, zprostředkovatelů, penzijní připojištění, doplňkové penzijní spoření a důchodové spoření, zpracovateli tuzemských bankovek a tuzemských mincí podle Zákona č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí, bezpečným, spolehlivým a efektivním

---

⁵⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 6/1993 Sb. v pozdějším znění, o ČNB – obecná část

fungováním platebních systémů podle zákona upravujícího platební styk, činností jiných osob, které mají povolení nebo registraci podle zvláštních právních předpis.

Návrh nového zákona o ČNB však tehdejší prezident Václav Klaus nepodepsal a vrátil jej Poslanecké sněmovně k projednání. Hlavním důvodem byla úprava vnitrostátní legislativy na vstup do Eurosystemu v době, kdy ještě nebyla vyřešena otázka případného přijetí eura. Novelu obdržela i ECB, která ji kladně hodnotila jako úsilí ČR o dosažení právní konvergence. Výtky ECB byly shrnuty v konvergenčních zprávách. ČNB bylo vytýkáno, že dle Zákona o ČNB má povinnost předkládat Poslanecké sněmovně nejméně dvakrát ročně zprávu o měnovém vývoji, Poslanecká sněmovna ji může také kdykoliv požadovat k předložení. Tato ustanovení, jež jsou kodifikována v § 3 a § 3a, by mohla být chápána jako porušení zákazu udělování pokynů dle čl. 7 Statutu ve znění „*ECB, národní centrální banka ani žádný člen jejich rozhodovacích orgánů nesmějí v souladu s článkem 108 této smlouvy při výkonu pravomocí a plnění úkolů a povinností svěřených jim touto smlouvou a tímto statutem vyžadovat ani přijímat pokyny od orgánů či institucí Společenství, od žádné vlády členského státu či od jakéhokoli jiného subjektu. Orgány a subjekty Společenství a vlády členských států se zavazují zachovávat tuto zásadu a nesnažit se ovlivňovat členy rozhodovacích orgánů ECB ani národních centrálních bank při plnění jejich úkolů*“ a dále dle čl. 130 Smlouvy, což na první pohled značí nekompatibilitu zákona o ČNB a Smlouvy, ovšem názor předkladatelů novely Zákona o ČNB tkví v tom, že předložení mimořádné zprávy o měnovém vývoji či její doplnění není výkonem pravomocí ani plněním úkolů a povinností daných Smlouvou.⁵⁸ K těmto oběma kodifikacím se váže další výtka ECB a Komise, a to konkrétně k § 47 odst. 5, jež pojednává o předložení zpřesněné či doplněné zprávy o výsledku hospodaření ČNB Poslanecké sněmovně. Tento paragraf zůstává v dosavadním znění, ovšem ECB a Komise v konvergenční zprávě opět upozorňují na nekompatibilitu tohoto ustanovení s čl. 130 Smlouvy a čl. 7 Statutu.

Další výtkou byl zasažen § 6 odst. 11 – 13, jež je dle ECB a Komise v rozporu s čl. 14.2 Statutu ve znění „*Guvernér může být z funkce odvolán pouze tehdy, přestane-li splňovat podmínky požadované k jejímu výkonu nebo se dopustí vážného pochybení. V případě odvolání guvernéra z funkce může dotyčný guvernér*

---

⁵⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 6/1993 Sb. v pozdějším znění, o ČNB – obecná část

národní centrální banky nebo Rada guvernérů podat žalobu k Soudnímu dvoru, a to z důvodu porušení této smlouvy nebo některé právní normy vydané k jejímu provedení. Tyto žaloby je nutné podat do dvou měsíců ode dne vyhlášení či oznámení žalobci nebo v případě, že se tak nestalo, do dvou měsíců ode dne, kdy se žalobce o rozhodnutí dozvěděl.“ Z tohoto ustanovení vyplývá, že prezident může odvolat guvernéra pouze ze 2 důvodů: Pokud přestane splňovat podmínky požadované k jejímu výkonu, v tomto případě se jedná o § 5 odst. 7, způsobilost k právním úkonům, ukončené VŠ vzdělání, bezúhonnost a odbornost a či pokud se dopustil vážného pochybení. Z tohoto analogicky odvodíme, že vytýkána je „neslučitelnost funkcí“ „6 měsíční pauza v úřadování“.

Jak jsem se již zmínila, z důvodu kompatibility s právem EU je nyní navrhována novela zákona o ČNB, která přináší mnoho podstatných změn.

První změnou je hned 2. odstavec §1, kde je vypuštěna informace, že ČNB má postavení veřejnoprávního subjektu. Toto tvrzení je z pohledu práva značně nejasné, z důvodu definice veřejnoprávního subjektu, jež v žádném právním předpise nenalezneme. Veřejnoprávní subjekt definujeme jako stát či veřejnoprávní korporace odlišná od státu, jež obvykle spadá do územní či zájmové samosprávy. Dále se také týká zjednodušení a zpřehlednění toho odstavce. Další změnou v tomto odstavci je absence věty následující za středníkem, která říká, že se nezapisuje do Obchodního rejstříku. Jelikož § 34 odst. 1 písm. d) Obchodního zákoníku⁵⁹ taxativně vymezuje, které osoby se do Obchodního rejstříku zapisují, není nutné podotýkat, že ČNB mezi ně nepatří.⁶⁰

Odstavec 4 byl zrušen úplně, a to z důvodu interpretačních potíží. Jeho interpretace může zpochybňovat fakt, že majetek, se kterým ČNB disponuje, je jejím vlastním majetkem. Není tady jasné o jaký majetek, resp. ve vlastnictví koho je. Tato teze je nově deklarována v § 47a, který říká, že „*ČNB nakládá s vlastním majetkem včetně devizových rezerv s péčí řádného hospodáře*“. Pojem péče řádného hospodáře

---

⁵⁹ Do obchodního rejstříku se zapisují: obchodní společnosti a družstva, zahraniční osoby podle § 21 odst. 4, fyzické osoby, které jsou podnikateli a jsou občany české republiky nebo některého z členských států Evropské unie nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor, pokud o zápis požádají; to platí obdobně pro fyzické osoby, které jsou podnikateli a mají v některém z uvedených států trvalý pobyt, a

další osoby, stanoví-li povinnost jejich zápisu zvláštní právní předpis.

⁶⁰ Novela k zákonu č. 6/1993 Sb. v pozdějším znění, o ČNB s důvodovou zprávou k zákonu č. 6/1993 Sb. v pozdějším znění, o ČNB – zvláštní část

není nikde kodifikován. Obchodní zákoník se o něm zmiňuje v § 79a.⁶¹ Péči řádného hospodáře bychom mohli definovat jako péči, se kterou hospodář, jež je vybaven potřebnými vědomostmi a dovednostmi a chová se rozvážně a svědomitě, pečuje o svůj vlastní majetek.⁶²

§ 1a zohledňuje skutečnost, že ČNB je součástí Evropského systému centrálních bank, ČNB vykonává okruh svěřených úkolů, které jsou stanoveny centrálním bankám Smlouvou o fungování Evropské unie (dále jen „Smlouva“) a Protokolem o statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky (dále jen „Statut“).

§ 1a odst. 3 zákona o ČNB je zdůrazněno hledisko spolupráce ČNB s ústředními bankami zahraničních států, zahraničními orgány, které se zabývají dohledem nad finančním trhem s mezinárodními finančními organizacemi a mezinárodními organizacemi zabývajících se dohledem na finanční trh.

§ 2 odst. 1 uvádí povinnost podporovat obecné hospodářské politiky v EU se záměrem přispět k dosažení cílů EU v souladu s článkem 127 odst. 1 Smlouvy ve znění *„Prvořadým cílem Evropského systému centrálních bank je udržovat cenovou stabilitu, tím záměrem přispět k dosažení cílů Unie, jak jsou vymezeny v článku 3 Smlouvy o Evropské unii. ESCB jedná ve shodě se zásadami stanovenými v článku 119 a v souladu se zásadou otevřeného tržního hospodářství s volnou soutěží, čímž podporuje efektivní umístování zdrojů“*

§2 odst. 2 v písm. c) se klauzule doplňuje o vypořádací systémy, jež jsou definovány v § 82 Zákona č. 256/2004 Sb., v pozdějším znění, o podnikatelském trhu ve znění *„Vypořádacím systémem s neodvolatelností vypořádání je systém,*
a) který má alespoň 3 účastníky uvedené v § 84 odst.1 písm. a) až g),
b) který provádí vypořádání [§ 83 písm. a)] na základě stanovených pravidel,
c) jehož účastníci, z nichž alespoň jeden má sídlo nebo ústředí v České republice, se dohodli, že právní vztahy mezi nimi se při provádění vypořádání řídí českým právem,
d) jehož existenci Česká národní banka oznámila Evropské komisi podle § 90g odst. 1 nebo 2.

Zahraničním vypořádacím systémem s neodvolatelností vypořádání je vypořádací systém, jehož existenci oznámil Evropské komisi příslušný orgán jiného členského státu podle předpisu Evropské unie upravujícího neodvolatelnost

⁶¹ Novela k zákonu č. 6/1993 Sb., v pozdějším znění

⁶² Zákon č. 40/1963 Sb., v pozdějším znění, Obchodní zákoník s komentářem

zúčtování v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry. Vypořádací systém s neodvolatelností vypořádání a účast v tomto systému se zakládají smlouvou“⁶³

§6 odst.10 je reformulován s ohledem na čl. 14.2 Statutu, který říká „*Statuty národních centrálních bank stanoví zejména, že funkční období guvernéra národní centrální banky trvá nejméně pět let. Guvernér může být z funkce odvolán pouze tehdy, přestane-li splňovat podmínky požadované k jejímu výkonu nebo se dopustí vážného pochybení. V případě odvolání guvernéra z funkce může dotyčný guvernér národní centrální banky nebo Rada guvernérů podat žalobu k Soudnímu dvoru, a to z důvodu porušení této smlouvy nebo některé právní normy vydané k jejímu provedení. Tyto žaloby je nutné podat do dvou měsíců ode dne vyhlášení či oznámení žalobci nebo v případě, že se tak nestalo, do dvou měsíců ode dne, kdy se žalobce o rozhodnutí dozvěděl“.* Guvernér ČNB je jmenován prezidentem republiky na 6 let. Novela pozbývá tezi o odvolání guvernéra v případě jeho nejméně 6 měsíční nečinnosti, toto vede k větší právní jistotě. Podání žaloby k soudnímu dvoru je další novum připravované novely, dosud žaloby téhož typu řešil Nejvyšší správní soud. Soudní dvůr rozhodne o platnosti odvolání prezidentem republiky. Pokud rozhodne o jeho platnosti, má se za to, že guvernér je právoplatně odvolán z funkce. Pokud rozhodne o jeho neplatnosti, guvernér dále ve své funkci setrvává, a to bez započtení rozhodovacího období (tj. období, kdy Soudní dvůr rozhoduje o žalobě) pokračuje ve výkonu funkce. Taktéž může místo soudního dvora rozhodnou soud správní, a to buď s verdiktem „Odvolání člena bankovní rady se zrušuje“, „Žaloba se zamítá“ či „Žaloba se odmítá“ a řízení se zastavuje. S touto problematikou souvisí i nové paragrafy 6a a 6b, jež se týkají problematiky soudního přezkumu odvolání guvernéra.

§ 8 novely zmiňuje nejen jednání guvernéra, ale také podepisování právních předpisů a aktů vydávaných ČNB, jež jsou vyhlášovány ve Sbírce zákonů. Rovněž tento paragraf vypouští „nepřítomnost guvernéra“ v asociaci zastupování jej viceguvernérem.

§ 9 odst. 1 rozvíjí princip nezávislosti ČNB, jež je deklarován v čl. 98 Ústavy, který říká, že do činnosti ČNB lze zasahovat pouze na základě zákona. Výčet orgánů od nich nesmějí žádat ani přijímat pokyny se opět rozšířil o instituce v rámci EU v souladu se Smlouvou a Statutem.

---

⁶³ Zákon č. 256/2004 Sb. v pozdějším znění, o podnikání na kapitálovém trhu

§ 24 se týká povinných minimálních rezerv, jež musí mít komerční banky uloženy u ČNB. Jejich výše je stanovena ve Sbírce zákonů. Činí tak sdělením ČNB.

⁶⁴Povinné minimální rezervy jsou na úrovni 2 %.⁶⁵

§ 25 se týká sankčního úroku ve výši dvojnásobku lombardní sazby⁶⁶, která aktuálně činí 0,5 % z částky, o kterou nejsou povinné minimální rezervy naplněny.⁶⁷

§ 26 je zmocňovací ustanovení k vydání vyhlášky, jež umožňuje stanovit okruh osob povinných dodržovat povinné minimální rezervy. Povinné minimální rezervy mohou činit nejvýše 30 % celkových závazků banky. Výše PMR může být zmírněna.

§ 30 říká, že ČNB vede účty dle rozpočtových pravidel, a to v souladu se zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech. Odstavec 2 téhož paragrafu se zrušuje, jelikož teze, že „*ČNB nesmí poskytovat návratné finanční prostředky ani jinou finanční podporu ČR ani jejím orgánům, ÚSC, veřejnoprávním subjektům a PO pod kontrolou státu, s výjimkou bank ...*“ má velmi obecnou povahu a vztahuje se i na veřejnoprávní subjekty mimo ČR, tj. že ČNB nesmí poskytovat možnost přečerpání účtů nebo i jiné typy úvěrů, což je vyjmuta, osamostatněno a uplatněno v § 34a.

§ 31, jeho druhý odstavec, se zrušuje a ustanovení o vedení evidence cenných papírů se přesouvá do § 33, který je členěn na 4 odstavce a jenž komplexně upravuje činnost ČNB na kapitálovém trhu, konkrétně tento paragraf zahrnuje již zmiňované právo ČNB vést evidenci cenných papírů a obchodovat s nimi.

V § 31a jsou rozšířeny dosavadní oprávnění ČNB týkajících se správy státních peněžních prostředků, jež jsou uloženy u ČNB, taktéž se týkají eventuality ukládání volných finančních prostředků ČR u bank, poboček zahraničních bank či spořitelních a úvěrních družstev, a to na žádost Ministerstva financí.

Ustanovení § 34a obsahuje zákaz měnového financování. Zákazem měnového financování rozumíme zákaz poskytování možnosti přečerpání zůstatku bankovních účtů či jiný typ úvěru, taktéž se jedná o přímý nákup veškerých dluhových instrumentů státu či státních organizací.

---

⁶⁴ Novela k zákonu č. 6/1993 Sb. v pozdějším znění, o ČNB s důvodovou zprávou k zákonu č. 6/1993 Sb. v pozdějším znění, o ČNB – zvláštní část

⁶⁵ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. [online]. [cit. 2013-01-04]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/index.html>

⁶⁶ Novela k zákonu č. 6/1993 Sb. v pozdějším znění, o ČNB s důvodovou zprávou k zákonu č. 6/1993 Sb. v pozdějším znění, o ČNB – zvláštní část

⁶⁷ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. [online]. [cit. 2013-01-04]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/index.html>

V § 35 se zrušuje písm. c), stanovení ceny zlata v bankovních operacích, jelikož toto v praxi centrální banky zcela postrádá uplatnění, neboť ČNB není tvůrcem trhu se zlatem ani se zlatem neobchoduje. V písm. d) se opouští od ustanovení „devizové rezervy ve zlatě a devizových hodnotách“ a substituují je ustanovení „devizové rezervy ve zlatě a devizových hodnotách“. Pojem měnové rezervy je již zastaralý, je nahrazen pojmem „devizové hodnoty“, jež vychází z platného devizového zákona.

§ 38a zavádí informační povinnost od zmíněných subjektů, tj. provozovatelů vypořádacího systému, poskytovatelů platebních služeb a vydavatelů elektronických peněz, k naplnění dozorčí funkce v asociaci čl. 22 Statutu ve znění „*ECB a národní centrální banky mohou poskytovat facility a ECB může vydávat nařízení proto, aby byly zajištěny účinné a spolehlivé zúčtovací a platební mechanismy uvnitř Společenství a ve styku se třetími zeměmi*“. K tomu, aby mohla ČNB zabezpečit cíle, jako jsou zajištění bezpečnosti, spolehlivosti a efektivnosti platebních systému potřebuje znát informace, jež se vážou k provozování těchto systémů. Tyto informace by měly být podávány pouze neformálně z důvodu jednoduchosti podání a časových úspor.

V § 40 se jedná o legislativně technickou změnu, kdy v tomto paragrafu je promítnuta nová systematika zákona, znění stávajícího § 40 je přesunuto do § 2 odst.3.

§ 41 - § 43 novely jsou tvořeny částí devátou, která je nově vložena za § 40. Je tvořena 2 hlavami – Výkaznictví, jež je soustředěno v § 41 a statistika, jež je shrnuta v § 42 a § 43. Tato část se týká oblasti, jež nabyla na významu se vstupem ČR do EU a dále také vztahu mezi centrální bankou a Eurostatem, Statistickým úřadem pro EU. Hlava I se týká oprávnění ČNB vyžadovat informace ve formě výkazů, ty je ČNB oprávněna používat k zabezpečení svých úkolů. Tento paragraf se zároveň pojí s povinností vykazujících osob výkazy vypracovat a předat ČNB. Hlava II, jak jsem již zmínila, se týká statistiky. Z členství v Evropském systému centrálních bank, jež se skládá z Evropské centrální banky, a centrálních bank všech členských států EU, vyplývá pro ČNB řada úkolů, které vyplývají z článku 5 Statutu, jež zní „*Pro zajištění úkolů, kterými je pověřen ESCB, shromažďuje ECB ve spolupráci s národními centrálními bankami nezbytné statistické informace buď od příslušných vnitrostátních orgánů, nebo přímo od hospodářských subjektů. Za tím*

účelem spolupracuje s orgány nebo subjekty Společenství, s příslušnými orgány členských států nebo třetích zemí a s mezinárodními organizacemi. Úkoly popsané v článku 5.1 provádějí v rámci svých možností národní centrální banky.“ Jak z článku vyplývá, tyto informace týkající se sběru dat mohou provádět i jiné orgány nežli centrální banku, typicky Český statistický úřad, což konkrétně uvádí § 43b. Taktéž tato hlava pojednává o demonstrativním výčtu statistik, které ČNB vede a sestavuje. Při podezření na porušení statistické zpravodajské povinnosti je rovněž nezbytné zabezpečit dle § 43c uplatňování práva ECB a ČNB na ověřování a nucené shromažďování statistických údajů, což je kodifikováno v čl. 6 nařízení Evropské Rady č. 2533/98. § 43 deklaruje povinnost ČNB poskytovat statistiky Mezinárodnímu měnovému fondu. Taktéž je zde ustanoveno, že ČNB důvěrné statistické údaje může poskytnout pouze ECB, Eurostatu, jinému členu ESCB, ČSÚ, PO zabývající se vědeckým výzkumem, podmínky jsou přesněji stanoveny v § 43f.

§ 44 odst. 1 je doplněn o přesný výčet subjektů, nad nimiž vykonává ČNB dohled. Jedná se o dohled nad *„bankami, pobočkami zahraničních bank, spořitelními a úvěrními družstvy, institucemi elektronických peněz, pobočkami zahraničních institucí elektronických peněz vydavateli elektronických peněz malého rozsahu, platebními institucemi, pobočkami zahraničních platebních institucí, poskytovateli platebních služeb malého rozsahu, provozovateli platebních systémů s neodvolatelností zúčtování a nad bezpečným fungováním bankovního systému, dále obchodníky s cennými papíry, emitenty cenných papírů, centrálním depozitářem, jinými osobami vedoucími evidenci investičních nástrojů, investičními společnostmi, investičními fondy, provozovateli vypořádacích systémů s neodvolatelností vypořádání, organizátory trhů s investičními nástroji a dalšími osobami, o nichž tak stanoví zvláštní jiné právní předpisy upravující oblast podnikání na kapitálovém trhu, dále také pojišťovny, zajišťovny, penzijní fondy a dalšími osobami působícími v oblasti pojišťovnictví a penzijního připojištění podle zákonů upravujících pojišťovnictví, činnost pojišťovacích zprostředkovatelů a penzijní připojištění“*.

§ 44 odst. 2, v tomto paragrafu se opět jedná o legislativně technickou úpravu, která souvisí s upuštěním od institutu opatření, jež je v tomto případě nahrazeno vyhláškou.

§ 44 odst. 4 a 5 pojednávají o opatřeních směřujících k nápravě v oblasti ochrany spotřebitele na finančním trhu, která spočívají ve výzvě, aby dohlížený subjekt upustil od nesprávného postupu a zjednal nápravu ve lhůtě, jež stanovují ČNB.

§ 44c je zcela nově navrhován, zobecňuje fakt, že ČNB vykonává na finančním trhu i činnosti, ke kterým je jinak potřeba licence či povolení. Oprávněný subjekt nemůže sám sobě vydávat povolení.

§45 odst. 1 zejména říká, že při dohledu na dálku se nepoužije zákona o státní kontrole. Co se týče kontrolního spisu, je zde nutnost výlučné mlčenlivosti. Pouze v případě zahájení správního řízení by do spisu mohli nahlédnout účastníci a jejich zástupci, jiné osoby, jestliže prokáží právní zájem či jiný vážný důvod a nebude-li tím porušeno právo některého z účastníků, právo dotčených osob nebo veřejný zájem.⁶⁸

§ 45a, jež se týkal Výboru pro finanční trh, se zrušuje, ten vznikl v souvislosti s integrací dohledu nad finančním trhem do ČNB. Po nějakém čase byla jeho účinnost přezkoumávána s výsledkem – přínos velmi nízký. Bylo rozhodnuto o jeho zrušení.

Za §45d se navrhuje vložit část XI. Tato část je rozdělena do 2 hlav. První nese název „Správní delikty a přestupky“ tato hlava obsahuje ustanovení, kdo je v tomto případě aktivně legitimován, výše pokuty, dále jsou zde uvedeny správní delikty týkající se ochrany mincí, ochrany spotřebitele na finančním trhu a společná ustanovení. 2. hlava pojednává o zvláštních ustanoveních správních deliktů, konkrétně o opravných prostředcích, náhradě nákladů řízení a správních poplatcích.

V § 47 odst. 3 se zaměňuje termín „plat“ termínem „mzda“. Zaměstnanci dostávající plat jsou taxativně uvedeni v § 109 odst. 3 zákoníku práce ve znění „*Plat je peněžité plnění poskytované za práci zaměstnanci zaměstnavatelem, kterým je stát, územní samosprávný celek, státní fond, příspěvková organizace, jejíž náklady na platy a odměny za pracovní pohotovost jsou plně zabezpečovány z příspěvku na provoz poskytovaného z rozpočtu zřizovatele nebo z úhrad podle zvláštních právních předpisů, školská právnická osoba zřízená Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí podle školského*

---

⁶⁸ Zákon č. 500/2004 Sb. v pozdějším znění, Správní řád

*zákona.*⁶⁹ Jelikož ČNB mezi tento výčet řadit nemůžeme, analogicky dedukujeme, že bankovní rada a ostatní zaměstnanci pobírají mzdu.

Za § 47 se řadí nový § 47a, jež v souvislosti se zrušením § 1 odst. 4 říká, že ČNB je s vlastním majetkem povinna disponovat s péčí řádného hospodáře.

§ 49a se nahrazuje a jeho tematika se přesouvá do hlavy II. Nový § 49a vychází z dosavadního § 49b, jehož znění se však zkracuje v asociaci s očekávaným zrušením institutu opatření.

§ 50 odst. 2 se týká zproštění povinnosti mlčenlivosti v případech stanoveným zákonem či ve veřejném zájmu anebo je-li to nutné k ochraně zájmů ČNB.⁷⁰

8.4. Zákon o oběhu bankovek a mincí

Jedná se o jeden z nejnovějších zákonů v oblasti finančního práva. Tento zákon prošel zákonodárným procesem v roce 2011, jedná se o zákon č. 136/2011 Sb., v pozdějším znění. Tento zákon je rozdělen do 4 částí a 39 paragrafů.

První část tohoto zákona se týká Oběhu bankovek a mincí. V této části zákon říká, že *„upravuje ochranu tuzemských a cizozemských bankovek a mincí proti jejich padělání a pozměňování a další pravidla pro oběh tuzemských bankovek a tuzemských mincí, práva a povinnosti s tímto oběhem související, jakož i výkon veřejné správy v této oblasti“*. Tento zákon taktéž definuje „tuzemskou bankovku“ a „tuzemskou minci“, přičemž jsou tuzemská mince i bankovky vydávány v české měně, emitovány ČNB a způsobilé být vyměněny, pokud jsou poničeny či jinak znehodnoceny. Úprava tohoto zákona se týká též pamětních mincí, což jsou mince určeny ke sběratelským účelům. Přijmout bankovky či mince je povinna každá osoba, jež nedisponuje právem je nepřijímat. Ty, jež jsou oprávněny bankovky a mince nepřijímat jsou dle zákona o oběhu bankovek a mincí: úvěrová instituce, která provádí pokladní operace, pokud se jedná o bankovky či mince v české měně prohlášené Českou národní bankou za neplatné a jestliže uplynula doba stanovená na základě zákona upravujícího činnost a postavení ČNB, po kterou je povinna provádět jejich výměnu, dále každá FO i PO s výjimkou ČNB a úvěrové instituce provádějící

---

⁶⁹ Zákon č. 262/2006 Sb., v pozdějším znění, Zákoník práce

⁷⁰ Novela k zákonu č. 6/1993 Sb. v pozdějším znění, o ČNB s důvodovou zprávou k zákonu č. 6/1993 Sb. v pozdějším znění, o ČNB – zvláštní část

pokladní operace, jestliže se jedná o pamětní mince nebo o tuzemské bankovky nebo mince prohlášené ČNB za neplatné, taktéž každá FO či PO s výjimkou ČNB a úvěrové instituce, která provádí pokladní operace, jestliže se jedná o více než padesát tuzemských mincí v jedné platbě. Výměnu tuzemských bankovek i mincí provádí ČNB a banky, jež provádějí bankovní operace. A to v případech, pokud jsou běžně poškozené, v tom případě se vymění za nové bankovky a mince v české měně a jiné nominální hodnotě. Neplatné bankovky a mince se vymění za platné bankovky a mince. Pamětní mince se vymění za tuzemské bankovky nebo tuzemské mince, které nejsou pamětními mincemi. Rovněž tento zákon v první části upravuje ochranu tuzemských a cizozemských bankovek a mincí před paděláním a pozměňováním, což je podrobněji popsáno v kapitole 4.5.3. Další hlava této části se týká zpracování tuzemských bankovek a mincí a povolení k činnosti zpracovatele tuzemských bankovek a mincí. Zpracovatelé jsou ČNB, úvěrová instituce a zpracovatel bankovek a mincí, což je „*ten, kdo je oprávněn zpracovávat tuzemské bankovky a mince pro jiného na základě povolení k činnosti zpracovatele tuzemských bankovek a mincí uděleného Českou národní bankou*“. Předposlední hlava se zabývá dohledem, jež vykonává ČNB. Poslední hlava se zabývá správními delikty. Pro tyto správní delikty působí správní řád pouze subsidiárně. Lex specialis je v tomto případě zákon o oběhu bankovek, a i zde platí zásada „*Lex specialis derogat legi generali*“. Správní delikty dle tohoto zákona dělíme takto: Správní delikty při zhotovení reprodukcí bankovek a mincí a předmětů, které je úpravou napodobují a Správní delikty proti peněžnímu oběhu. PO či FO podnikající se dopustí správního deliktu a FO přestupku tím, pokud zhotoví, doveze, přechovává či rozšiřuje reprodukci oběživa v jakékoli podobě, tyto osoby budou sankcionovány pokutou až do výše 1.000.000 Kč. Dále se úvěrová instituce, zpracovatel tuzemských bankovek a mincí, směnárník, provozovatel kasina či PO, která se podílí na zpracování a vracení tuzemských bankovek a mincí do oběhu dopustí správního deliktu tím, že reprodukce s výše uvedenými vlastnostmi převezme a s okamžitou účinností nepředá ČNB.

Část druhá se týká změny zákona o ČNB, jehož konkrétní ustanovení nalezneme v § 37.

Část třetí se týká zrušovacích ustanovení, což konkrétně týká vyhlášky č. 37/1994 Sb., kterou se stanoví postup při příjmu peněz a nakládání s nimi a při poskytování náhrad za necelé a poškozené bankovky a mince, a dále vyhláška č.

553/2006 Sb., o podmínkách, za kterých lze reprodukovat bankovky, mince, šeky, cenné papíry a platební karty a vyrábět předměty, které je úpravou napodobují.

V části čtvrté je ustanovena účinnost tohoto zákona.⁷¹

8.5. Zákon o platebním styku

Jedná se o zákon č. 284/2009 Sb., v pozdějším znění. Úprava tohoto zákona spočívá v *„činnosti některých osob oprávněných poskytovat platební služby a vydávat elektronické peníze, včetně činnosti těchto osob v zahraničí, účast v platebních systémech a vznik a provozování platebních systémů s neodvolatelností zúčtování, práva a povinnosti poskytovatelů platebních služeb a uživatelů platebních služeb, práva a povinnosti vydavatelů elektronických peněz a držitelů elektronických peněz“*. Do tohoto zákona jsou implementovány tyto směrnice: směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/26/ES ze dne 19. května 1998 o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/44/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a zrušuje směrnice 97/5/ES, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/111/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/44/ES ze dne 6. května 2009, kterou se mění směrnice 98/26/ES o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry a směrnice 2002/47/ES o dohodách o finančním zajištění, pokud jde o propojené systémy a pohledávky z úvěru, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/110/ES ze dne 16. září 2009 o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz, o jejím výkonu a o obezřetnostním dohledu nad touto činností, o změně směrnic 2005/60/ES a 2006/48/ES a o zrušení směrnice 2000/46/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/78/EU ze dne 24. listopadu 2010, kterou se mění směrnice 98/26/ES, 2002/87/ES, 2003/6/ES, 2003/41/ES, 2003/71/ES, 2004/39/ES, 2004/109/ES, 2005/60/ES, 2006/48/ES, 2006/49/ES a 2009/65/ES s ohledem na pravomoci Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro bankovníctví), Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro pojišťovnictví a

---

⁷¹ Zákon č. 136/2011 Sb., v pozdějším znění, o oběhu bankovek a mincí

zaměstnanecké penzijní pojištění) a Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy), čl. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/48/ES ze dne 14. června 2006 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu, ve znění směrnic Komise 2007/18/ES a 2010/16/EU.

Přímo použitelná jsou tato nařízení: nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 924/2009 ze dne 16. září 2009 o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001, Čl. 10 směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/26/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1095/2010 ze dne 24. listopadu 2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy, o změně rozhodnutí č. 716/2009/ES a o zrušení rozhodnutí Komise 2009/77/ES a v neposlední řadě nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1092/2010 ze dne 24. listopadu 2010 o makro obezřetnostním dohledu nad finančním systémem na úrovni Evropské unie a o zřízení Evropské rady pro systémová rizika.

Tento zákon je rozčleněn do 7 částí.

Tento zákon definuje platební službu, v části I., jako službu, která umožňuje vklad či výběr hotovosti na platební účet poskytovatele nebo provedení převodu finančních prostředků z platebního účtu, a to všechno na základě platebního příkazu, který podal plátce či příjemce. Platební službou dále rozumíme vydávání a správu finančních prostředků a zařízení k akceptaci finančních prostředků, provedení převodu finančních prostředků, při němž plátce ani příjemce nevyužívají platební účet u poskytovatele plátce, a v neposlední řadě platební službou rozumíme provedení finanční operace poskytovatelem služeb elektronických komunikací, jestliže je souhlas plátce s provedením finanční operace dáván prostřednictvím elektronického komunikačního zařízení.

Část II. hovoří o orgánech, jež jsou oprávněny poskytovat platební styk, což jsou banky, jež získaly za zákonem stanovených podmínek bankovní licenci od ČNB, zahraniční banky a zahraniční finanční instituce, spořitelní a úvěrní družstva, instituce elektronických peněz, zahraniční instituce elektronických peněz, vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu, platební instituce. Povolení k činnosti platební instituce uděluje ČNB, a to za předpokladu, že konkrétní instituce je PO, která má sídlo i skutečně sídlo v ČR⁷², jejíž počáteční kapitál dosahuje alespoň 20.000 EUR, je-li platební instituce oprávněna poskytovat platební službu, při které provedení

---

⁷² Skutečné sídlo je důležité zejména pro doručování, sídlo, jež je zapsáno v obchodním rejstříku a skutečné sídlo musí být v souladu, a to na území ČR

převodu peněžních prostředků, při němž plátce ani příjemce nevyužívají platební účet u poskytovatele plátce nebo 50.000 EUR je-li platební instituce oprávněna poskytovat platební službu, při které provedení platební transakce poskytovatelem služeb elektronických komunikací, jestliže je souhlas plátce s provedením platební transakce dáván prostřednictvím elektronického komunikačního zařízení či 125.000 EUR, je-li platební instituce oprávněna poskytovat platební službu, která umožňuje vklad či výběr hotovosti na platební účet poskytovatele nebo převod finančních prostředků z platebního účtu, na základě platebního příkazu, který podal plátce či příjemce, dále platební službou rozumíme vydávání a správa finančních prostředků a zařízení k akceptaci finančních prostředků. Platební instituce je povinna dle tohoto zákona poskytnout České národní bance veškeré informace o své finanční situaci, o výsledcích svého hospodaření, o plnění podmínek výkonu své činnosti a informace o obchodních zástupcích, má-li je, jejichž prostřednictvím poskytuje platební služby. Platební instituce má právo poskytovat platební služby prostřednictvím obchodního zástupce, za předpokladu, že to oznámí ČNB. Co se týče finančních prostředků, ty musí být drženy separátně od vlastních finančních prostředků platební instituce a od finančních prostředků jiných osob, a to s výjimkou ostatních finančních prostředků, které byly platební instituci svěřeny za účelem provedení platební operace. Pokud má zájem platební instituce vykonávat svou činnost v hostitelském členském státě má oznamovací povinnost k ČNB. V oznámení je povinna uvést které konkrétní platební služby bude v hostitelském státě poskytovat, popř. uvést organizační strukturu pobočky a způsob její řízení, pokud jí platební instituce má. Po obdržení oznámení ČNB od platební instituce, sdělí ČNB orgánu dohledu v hostitelském státě všechny údaje uvedené v oznámení, zejména obchodní firmu a sídlo. V případě, že by naopak platební instituce z hostitelského státu měla zájem vykonávat svou činnost na našem území, musí jí nejdříve orgán dohledu v jejím domovském státě udělit povolení o výkonu činnosti v zahraničí. Dále tento zákon pojednává o poskytovatelích platebních služeb malého rozsahu. Poskytovatele platebních služeb malého rozsahu tento zákon definuje jako toho, kdo je oprávněn poskytovat platební služby na základě zápisu do registru poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu. Poskytovatel platebních služeb malého rozsahu je oprávněn poskytovat platební služby pouze za situace, že měsíční průměr částek jím provedených platebních transakcí na našem území za poslední 1 rok nepřesáhl hodnotu 3.000.000 EUR.

K tomu, aby poskytovatel platebních služeb malého rozsahu mohl být řádně registrován, musí mít sídlo či místo podnikání v členském státě, ve kterém reálně poskytuje své služby a má pobočku v České republice a jehož obchodní plán je podložen reálnými hospodářskými výpočty, takovýto poskytovatel je povinen zabezpečit ochranu všech financí, které mu uživatelé svěřili k provedení platební operace. K tomu, aby mohl poskytovatel platebních služeb malého rozsahu vykonávat svou činnost, nesmí být odsouzen pro trestný čin proti majetku, hospodářský trestný čin nebo pro trestný čin spáchaný v souvislosti s financováním terorismu, taktéž za takový, u něhož nenastala skutečnost, která zakládá překážku provozování živnosti podle zákona o živnostenském podnikání, ale zároveň splňuje všeobecné podmínky provozování živnosti podle zákona o živnostenském podnikání. Zákon o platebním styku rovněž upravuje instituce elektronických peněz. Instituci elektronických peněz, jež naplňuje pojem „instituce elektronických peněz“ dle tohoto zákona, a která je oprávněna vydávat elektronické peníze na základě povolení k činnosti instituce elektronických peněz, které jí udělila Česká národní banka. ČNB poskytne povolení takové platební instituci, jež splňuje podmínky dané zákonem.⁷³ Na základě tohoto povolení je takováto instituce oprávněna vydávat elektronické peníze, poskytovat platební služby týkající se elektronických peněz, poskytovat platební služby netýkající se elektronických peněz, ale takové, které jsou uvedené v povolení k činnosti instituce elektronických peněz, dále provádět činnosti související s činnostmi výše uvedenými, včetně poskytování úvěrů, a v neposlední řadě provozovat platební systém s výjimkou platebního systému s neodvolatelností zúčtování. Instituce elektronických peněz vydá elektronické peníze okamžitě poté, co

---

⁷³ 1. PO se sídlem i skutečným sídlem na našem území

2. počáteční kapitál dosahuje výše 350 . 000 eur

3. obchodní plán této instituce je podložen reálnými hospodářskými výpočty

4. věcné, technické, personální a organizační předpoklady musejí být relevantní z hlediska řádného a obezřetného vydávání elektronických peněz a poskytování platebních služeb

5. řídicí a kontrolní systém, který zahrnuje organizační předpoklady a předpoklady řádné správy a řízení společnosti, systém řízení rizik a pravidla vnitřní kontroly

6. taková platební instituce, která zabezpečuje ochranu financí, proti jejichž přijetí byly vydány elektronické peníze nebo které mu uživatelé svěřili k provedení platební operace

7. případné podnikání musí být spočívající v jiné činnosti než ve vydávání elektronických peněz a v poskytování platebních služeb nepředstavuje podstatnou hrozbu pro finanční stabilitu instituce elektronických peněz, taková, na níž mají kvalifikovanou účast pouze osoby, které jsou spolehlivé a způsobilé zajistit řádné vedení instituce elektronických peněz, takové

8. propojení institucí s jinou osobou nesmí bránit účinnému výkonu dohledu nad činností instituce elektronických peněz

9. vedoucí pracovníci jsou spolehliví z hlediska řádného a obezřetného vydávání elektronických peněz a poskytování platebních služeb

přijala finance, proti jejichž přijetí mají být elektronické peníze vydány. Skutečné finance, proti nimž mají být elektronické peníze vydány, jsou drženy separátně od vlastních financí instituce, po uplynutí jednoho pracovního dne následujícího po dni, kdy je instituce elektronických peněz obdržela, budou uloženy na samostatném účtu takovéto platební instituce. Dále se tento zákon věnuje vydavateli elektronických peněz malého rozsahu. Vydavatele elektronických peněz malého rozsahu tento zákon definuje jako PO, která je oprávněna vydávat elektronické peníze na základě zápisu do registru vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu, který vede ČNB. Podmínky registrace jsou stejné jako u poskytovatele platebních služeb malého rozsahu.

Část III. mluví o Platebních systémech. Platební systém, o němž hovoří zákon komplexněji, je platební systém s neodvolatelností zúčtování. Platební systém s neodvolatelností zúčtování je systém, který má alespoň 3 účastníky, jimiž mohou být buď domácí či zahraniční banka, spořitelní a úvěrní družstvo, obchodník s cennými papíry, zahraniční osoba oprávněná poskytovat hlavní investiční služby, PO veřejného práva či PO, za jejíž veškeré závazky ručí osoba veřejného práva, ČNB, zahraniční centrální banka či ECB, PO se zvláštním postavením, která je v exempci z působnosti předpisu Evropské unie upravujícího přístup k činnosti úvěrových institucí.

Část IV. hovoří o právech a povinnostech poskytování platebních služeb a vydávání elektronických peněz. Při poskytování platebních služeb se uzavírá smlouva o platebních službách, a to mezi platební institucí a uživatelem platebních služeb. V této smlouvě se platební instituce zavazuje uživateli provádět pro něho platební operace ve smlouvě individuálně neurčené, v tomto případě by se jednalo o „Rámcovou smlouvu“. Údaje, jež je poskytovatel povinen poskytnout uživateli, dělíme takto:

- 1.) Informace týkající se poskytovatele: u FO podnikající - jméno a příjmení či název, místo podnikání či bydliště poskytovatele, a u PO - obchodní firmu poskytovatele, sídlo, také u obou subjektů - adresu obchodního zástupce, pokud ho instituce má, či pobočky poskytovatele v zahraničí, je-li platební služba poskytována jejich prostřednictvím, rovněž informaci o tom, zda je poskytovatel zapsán v seznamu nebo registru poskytovatelů, jeho registrační číslo nebo jinou informaci umožňující identifikaci poskytovatele v takovém

seznamu nebo registru, název a sídlo orgánu dohledu nad činností poskytovatele v oblasti poskytování platebních služeb,

- 2.) Informace týkající se platební služby: platební služby, údaj nebo jedinečný identifikátor, formu a postup předání souhlasu s provedením platební transakce a odvolání takového souhlasu, tj. plátce může souhlas s platební transakcí odvolat, avšak nejpozději do doby, než je přijat nebo předání platební příkazu nebo svůj souhlas s platební transakcí příjemci, pokud se jedná o platební transakce, k němuž dává platební příkaz příjemce nebo plátce prostřednictvím příjemce, do doby po skončení pracovního dne předcházejícího okamžiku přijetí platebního příkazu, údaj o okamžiku přijetí platebního příkazu, maximální lhůtu pro provedení platební služby, údaj o omezení celkové částky platebních transakcí provedených za použití platebního prostředku za určité období, údaj o úplatě, kterou je uživatel povinen zaplatit poskytovateli, a skládá-li se úplata z více samostatných položek, i rozpis těchto položek, tam, kde to připadá v úvahu, údaj o úrokových sazbách a směnných kurzech, které mají být použity, nebo údaj o způsobu výpočtu úroku nebo přepočtu měn a příslušný den a index nebo základ pro určení referenční úrokové sazby⁷⁴ nebo referenčního směnného kurzu⁷⁵, je-li použita referenční úroková sazba nebo referenční směnný kurz, údaj o tom, že poskytovatel je oprávněn kdykoli jednostranně a bez předchozího oznámení změnit dohodu stran o úrokových sazbách a směnných kurzech
- 3.) Informace o způsobu komunikace mezi uživatelem a poskytovatelem: tam, kde to připadá v úvahu, údaj o prostředcích komunikace mezi stranami a o technických požadavcích na vybavení uživatele k této komunikaci, údaj o způsobu a lhůtách poskytování nebo zpřístupňování informací, údaj o jazyce, v němž má být rámcová smlouva uzavřena, a o jazyce, v němž bude během jejího trvání probíhat komunikace mezi uživatelem a poskytovatelem, informace o právu uživatele získat na žádost informace a smluvní podmínky rámcové smlouvy

---

⁷⁴ úroková sazba, která se použije jako základ pro výpočet úroku a která pochází z veřejně přístupného zdroje

⁷⁵ směnný kurz, který se použije jako základ pro přepočet měn a který pochází z veřejně přístupného zdroje nebo byl poskytovatelem zpřístupněn

- 4.) Obecné informace o rámcové smlouvě: informace o tom, že návrh poskytovatele na změnu rámcové smlouvy se považuje za přijatý za zákonem stanovených podmínek⁷⁶, bylo-li to dohodnuto, další obecné informace o rámcové smlouvě⁷⁷, informace o právním řádu, kterým se řídí rámcová smlouva, a o pravomoci nebo příslušnosti soudů, pokud jsou tyto skutečnosti určeny dohodou stran, informace o způsobu mimosoudního řešení sporů mezi uživatelem a poskytovatelem a o možnosti uživatele podat stížnost orgánu dohledu.
- 5.) Informace o povinnostech a o odpovědnosti poskytovatele a uživatele: popis opatření, která musí uživatel přijmout na ochranu personalizovaných bezpečnostních prvků platebního prostředku, a informace o způsobu, jímž má uživatel oznámit ztrátu, odcizení, zneužití nebo neautorizované použití platebního prostředku, podmínky, za nichž může poskytovatel zablokovat platební prostředek, bylo-li to dohodnuto, informace o podmínkách, za nichž nese plátce ztrátu vzniklou z neautorizované platební transakce, včetně informací o částce, do jejíž výše tuto ztrátu nese, informace o způsobu a lhůtě pro oznámení neautorizované nebo nesprávně provedené platební transakce poskytovateli, informace o odpovědnosti poskytovatele za neautorizovanou platební transakci, informace o odpovědnosti poskytovatele za nesprávné provedení platební transakce, informace o podmínkách vrácení částky autorizované platební transakce, informace o podmínkách, za nichž je poskytovatel příjemce oprávněn provést opravné zúčtování podle zákona upravujícího činnost bank nebo podle zákona upravujícího činnost spořitelních a úvěrních družstev. V dalším případě se platební instituce zavazuje uživateli provést pro něho individuální platební operaci, která není upravenou rámcovou smlouvou, v této situaci se jedná o „smlouva o jednorázové platební transakci“. Předtím, než platební instituce uzavře smlouvu o jednorázové platební transakci, je platební instituce povinna zpřístupnit uživateli minimálně tyto informace: „údaj či jedinečný

---

⁷⁶ poskytovatel navrhl změnu rámcové smlouvy nejpozději 2 měsíce přede dnem, kdy má změna nabýt účinnosti, uživatel návrh na změnu rámcové smlouvy neodmítl, poskytovatel v návrhu na změnu rámcové smlouvy uživatele o tomto důsledku informoval, poskytovatel v návrhu na změnu rámcové smlouvy informoval uživatele o jeho právu vypovědět rámcovou smlouvu

⁷⁷ údaj o době trvání rámcové smlouvy, informace o právu uživatele vypovědět rámcovou smlouvu a o podmínkách a následcích výpovědi

identifikátor, jehož poskytnutí je podmínkou řádného provedení platebního příkazu, maximální lhůtu pro provedení platební služby, údaj o úplatě, kterou je uživatel povinen zaplatit poskytovateli, a skládá-li se úplata z více samostatných položek, i rozpis těchto položek, dále tam, kde to připadá v úvahu, údaj o skutečném nebo referenčním směnném kurzu, který má být při platební transakci použit“.

- 6.) Informace, jež jsou poskytovány během trvání právního vztahu ze smlouvy o jednorázové platební transakci, se dělí na informace plátců po přijetí platebního příkazu a informace příjemci po provedení platební transakce. Informace, jež jsou poskytovány během trvání právního vztahu z rámcové smlouvy, se dělí na informace plátců před provedením platební transakce, informace plátců o platební transakci a informace příjemci o platební transakci.

Díl pátý hovoří o provádění platebních transakcí, a to konkrétně o platebním příkazu .

Hlava II. mluví o právech a povinnostech při vydávání elektronických peněz. O vydávání elektronických peněz je uzavírána smlouva, která se uzavírá mezi vydavatelem, platební institucí a držitelem reálných peněz. Vydavatel vydává elektronické peníze proti přijetí reálných peněz ve výši odpovídající hodnotě elektronických peněz.

Část V. se zabývá správními delikty, kdy subsidiárně působí správní řád. Tento zákon se zabývá správními delikty Platební instituce, Poskytovatele platebních služeb malého rozsahu, Instituce a Vydavatele elektronických peněz malého rozsahu, Provozovatele a Účastníka platebního systému s neodvolatelností zúčtování, FO, FO podnikající a PO. Všechny tyto subjekty vyjma FO, jsou způsobilé dopustit se správního deliktu, což je dáno jejich způsobilostí k protiprávnímu jednání. FO je způsobilá dopustit se přestupku, což je opět založeno způsobilostí k protiprávnímu jednání, která vzniká v plném rozsahu dosažením osmnáctého roku věku. Jelikož Platební instituce, Poskytovatele platebních služeb malého rozsahu, Instituce a Vydavatele elektronických peněz malého rozsahu, Provozovatele a Účastníka platebního systému s neodvolatelností zúčtování mají mnoho ustanovení kodifikovaných obdobně, shrnula jsem je do následujících bodů. Jedná se konkrétně o tyto správní delikty:

- a) poskytování platební služby, jež není výslovně uvedené v rozhodnutí o udělení licence od ČNB

Tento správní delikt se týká Platební instituce

- b) neoznámení změny údajů, na jejichž základě ČNB vydala povolení k činnosti

Tento správní delikt se týká Platební instituce, Instituce i Vydavatele elektronických peněz, Provozovatel platebního systému s neodvolatelností zúčtování

- c) nevydání peněžních prostředků uživatelům ke dni odnětí či zániku licence, a to nejpozději do 1 roku od žádosti uživatele

Tento správní delikt mohla způsobit Platební instituce, Poskytovatel platebních služeb a Instituce elektronických peněz

- d) pokles kapitálu

Tento správní delikt se týká Platební instituce, v případě, že kapitál klesne pod výši odpovídající kapitálovému požadavku ke krytí rizik, či pokud klesne pod minimální výši počátečního kapitálu⁷⁸. Taktéž se tento delikt týká Instituce elektronických peněz, pokud kapitál klesne pod 350.000 EUR.

- e) porušení povinností⁷⁹ týkající se řídicího a kontrolního systému

Tento správní delikt se týká Platební instituce

- f) poskytnutí platebních služby prostřednictvím obchodního zástupce, který nespĺňuje zákonné podmínky

Tento správní delikt se týká Platební instituce. Platební instituce je povinna oznámit ČNB, pokud chce využít služeb obchodního zástupce, a to jí bude povoleno pouze v případech, kdy řídicí a kontrolní systém obchodního zástupce je relevantní z hlediska dodržování povinností souvisejících s bojem proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu nebo pokud obchodní zástupce, jakožto FO, a vedoucí osoby obchodního zástupce, jakožto PO jsou spolehlivé, odborně způsobilé a mají dostatečné zkušenosti z hlediska řádného a obezřetného poskytování platebních služeb. Rovněž se tento správní delikt týká Instituce elektronických

---

⁷⁸ Počáteční kapitál platební instituce musí činit alespoň částku odpovídající 20.000 eur, je-li platební instituce oprávněna poskytovat platební službu, při které provedení převodu peněžních prostředků, při němž plátce ani příjemce nevyužívají platební účet u poskytovatele plátce, 50.000 eur je-li platební instituce oprávněna poskytovat platební službu, při které provedení platební transakce poskytovatelem služeb elektronických komunikací, jestliže je souhlas plátce s provedením platební transakce dáván prostřednictvím elektronického komunikačního zařízení, 125.000 eur, je-li platební instituce oprávněna poskytovat platební službu, která umožňuje vklad či vklad hotovosti na platební účet poskytovatele nebo provedení převodu finančních prostředků z platebního účtu, na základě platebního příkazu, který podal plátce či příjemce.

⁷⁹ povinností souvisejících s bojem proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

peněz, kdy pokud poskytuje platební služby prostřednictvím obchodního zástupce, jehož řídicí a kontrolní systém je vhodný z hlediska dodržování povinností souvisejících s bojem proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, dále se takováto instituce dopustí deliktu, jestliže její obchodní zástupce není spolehlivý, odborně způsobilý a mají dostatečné zkušenosti z hlediska řádného a obezřetného poskytování platebních služeb. Pokud takováto instituce neoznámí ČNB, že poskytuje platební služby prostřednictvím obchodního zástupce či jiné osoby, též se dopouští správního deliktu.

- g) svěřením výkonu významné činnosti týkající se poskytování platebních služeb jiné osobě, pokud by tím mohlo dojít k podstatnému zhoršení fungování řídicího a kontrolního systému platební instituce, podstatnému snížení možnosti ČNB vykonávat dohled nad činností platební instituce, nebo přenesení odpovědnosti osob vykonávajících obchodní vedení platební instituce na jiné osoby.

Tento delikt se týká pouze platební instituce.

- h) nedodržení některý z požadavků na peněžní prostředky, které mu byly svěřeny k provedení platební transakce

Tento delikt se týká Platební instituce, Poskytovatele platebních služeb

- i) neinformování ČNB o své finanční situaci, o výsledcích svého hospodaření, o plnění podmínek výkonu své činnosti a informace o obchodních zástupcích

Tento delikt se týká Platební instituce, Poskytovatele platebních služeb,

- j) neuchovávání dokumentů nebo záznamů, které se týkají plnění povinností instituce, alespoň po dobu 5 let ode dne, kdy tyto dokumenty nebo záznamy vznikly

Tento delikt se týká Platební instituce, Poskytovatele platebních služeb Instituce a Vydavatele elektronických peněz

- k) nevedení evidence údajů týkajících se pojištěných pohledávek z vkladů uživatelů podle zákona upravujícího činnost bank či nepředání údajů bance, spořitelnímu a úvěrnímu družstvu nebo zahraniční bance podle zákona č. 21/1992 Sb., v pozdějším znění, o bankách

Tento delikt se týká Platební instituce, Poskytovatele platebních služeb

- l) měsíční průměr částek jím provedených platebních transakcí na našem území za poslední 1 rok přesahuje částku 3.000.000 EUR

Tento delikt se týká Poskytovatele platebních služeb

- m) poskytnutí uživateli úroku nebo jinou výhody závislé na délce doby, po kterou mu jsou peněžní prostředky svěřeny k provedení finanční operace

Tento delikt se týká Poskytovatele platebních služeb

- n) neudržení řídicí a kontrolní systému, ve kterém musí být zahrnuty všechny komponenty dle § 52c tohoto zákona⁸⁰

Tento delikt se týká Instituce elektronických peněz

- o) vydávání elektronických peněz prostřednictvím jiné osoby, která při vydávání elektronických peněz jedná jejím jménem

Tento delikt se týká Instituce elektronických peněz.

- p) poskytování platebních služeb prostřednictvím obchodního zástupce, jehož řídicí a kontrolní systém je relevantní z hlediska dodržování povinností souvisejících s bojem proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Tento delikt se týká Instituce elektronických peněz.

- q) obchodní zástupce není důvěryhodný, odborně způsobilý, či pokud nemá dostatečné zkušenosti z hlediska řádného a obezřetného poskytování platebních služeb

Tento delikt se týká Instituce elektronických peněz.

- r) vydávání elektronických peněz nebo poskytuje platební služby, které se týkají elektronických peněz, i když průměr jím vydaných elektronických peněz v oběhu v České republice překročí částku odpovídající 5 000 000 EUR

Tento delikt se týká Instituce elektronických peněz.

---

⁸⁰ Řídicí a kontrolní systém zahrnuje

a) organizační předpoklady a předpoklady řádné správy a řízení společnosti, a to vždy

1. zásady a postupy řízení,

2. organizační uspořádání s řádným, průhledným a uceleným vymezením činností a s nimi spojených působností a rozhodovací pravomoci, v rámci kterého se současně stanoví postupy pro zamezení možného vzniku střetu zájmů a vymezení funkce, jejichž výkon je neslučitelný, a

3. řádné administrativní a účetní postupy,

b) systém řízení rizik, který vždy zahrnuje

1. pravidla přístupu instituce elektronických peněz k rizikům, kterým instituce elektronických peněz je nebo může být vystavena, včetně rizik vyplývajících z vnějšího prostředí a rizika likvidity,

2. postupy rozpoznávání, vyhodnocování, měření, sledování a ohlašování rizik a

3. postupy přijímání opatření vedoucích k omezení rizik,

c) pravidla vnitřní kontroly, jejichž součástí je vždy

1. vnitřní audit,

2. průběžná kontrola dodržování povinností instituce elektronických peněz plynoucích z tohoto zákona a jiných právních předpisů

- s) poskytování platebních služeb, které se netýkají elektronických peněz

Tento delikt se týká Instituce elektronických peněz.

- t) držení peněžních prostředků neseparátně od vlastních prostředků

Tento delikt se týká Instituce a Vydavatele elektronických peněz

- u) diskriminační jednání, týkající se účasti FO či PO v platebních systémech či omezení, jež jsou založená na rozlišování mezi kategoriemi osob oprávněných poskytovat platební službu

Tento správní delikt e týká Provozovatele a Účastníka Platebního systému.

- v) uveřejnění změny pravidel systému bez souhlasu ČNB

Tento správní delikt se týká Provozovatele platebního systému s neodvolatelností zúčtování.

- w) neinformovat Českou národní banku bez zbytečného odkladu o obchodní firmě, názvu či jménu příjmení účastníků tohoto platebního systému či o sídle, místě podnikání či bydlišti nebo také rodném čísle či IČ. V případě, že se tento provozovatel ruší také návrhu rozhodnutí o jeho zrušení s likvidací nebo bez likvidace anebo o změně předmětu podnikání.

Tento správní delikt se týká Provozovatele a Účastníka platebního systému s neodvolatelností zúčtování.

- x) porušení informační povinnosti toho, komu svědčí právní zájem o pravidlech tohoto systému

Tento správní delikt se týká Účastníka zahraničního platebního systému s neodvolatelností zúčtování. Jak jsem již zmínila, dále jsou způsobilí se dopustit správního deliktu či přestupku Poskytovatel a vydavatel platebních služeb, FO, FO podnikající a PO. Poskytovatel se dopustí správního deliktu tím, že nezpřístupní uživateli s dostatečným předstihem před tím, než je uživatel vázán smlouvou o jednorázové platební transakci, informace o údaji nebo jedinečném identifikátoru, jehož poskytnutí je podmínkou řádného provedení platebního příkazu, maximální lhůtě pro provedení platební služby, údaji o úplatě, kterou je uživatel povinen zaplatit poskytovateli, a skládá-li se úplata z více samostatných položek, i rozpis těchto položek, tam, kde to připadá v úvahu, údaj o skutečném nebo referenčním směnném kurzu, který má být při platební transakci použit, další informace, pokud to připadá v úvahu vzhledem k obsahu smlouvy o jednorázové platební transakci. Tyto informace musí být uživateli zpřístupněny určitě a srozumitelně v úředním jazyce státu, v němž

je platební služba nabízena, nebo v jazyce, na kterém se strany dohodnou; na žádost uživatele musí být tyto informace uživateli tímto způsobem poskytnuty. Porušení některého z ustanovení o rámcové smlouvě⁸¹ jsou taktéž správním deliktem. Rovněž za správní delikt poskytovatele považujeme též blokaci platebních prostředků mimo důvodů v zákoně uvedených⁸², dále pokud odmítne platební příkazu pro jiné nežli zákonné⁸³ podmínky, nebo jestliže nedodrží lhůty pro provádění platebních transakcí podle či pokud nedává peněžní prostředky k dispozici příjemci, a to okamžikem připsání na účet. Poskytovatel plátce, taktéž i poskytovatel příjemce, se dopustí správního deliktu tím, že neposkytne plátcovi po přijetí platebního příkazu při platební transakci neupravené rámcovou smlouvou informace o údajích umožňující plátcovi identifikovat platební transakci, a pokud to připadá v úvahu, také údaje o příjemci, částku platební transakce v měně použité v platebním příkazu, údaj o úplatě, kterou je plátce povinen zaplatit poskytovateli za provedení platební transakce, a skládá-li se úplata z více samostatných položek, i rozpis těchto položek, tam, kde to připadá v úvahu, směnný kurz a také datum přijetí platby. Taktéž se tyto osoby dopustí správního deliktu, jestliže provádí srážky z částky platební transakce. Poskytovatel, který vydává platební prostředek, se dopustí správního deliktu tím, že porušuje povinnosti týkající se zajištění, aby personalizované bezpečnostní prvky platebního prostředku, nebyly přístupné jiným osobám nežli uživateli nevyžádaného platebního prostředku, nejedná-li se o náhradu za dříve vydaný platební prostředek, zajištění, aby uživateli byly k dispozici vhodné prostředky umožňující kdykoli oznámit ztrátu, odcizení, zneužití nebo neautorizované použití platebního prostředku, požádat o odblokování platebního prostředku, také ty, jež se týkají žádosti poskytnout uživateli doklad, kterým může po dobu 18 měsíců od oznámení prokázat, že toto oznámení učinil, a v neposlední řadě zabránění jakémukoli užití platebního prostředku, jakmile bylo učiněno oznámení, jestliže se nejedná o elektronické peníze, jejichž povaha takové zabránění neumožňuje. Vydavatel se dopustí správního deliktu tím, že nevydává elektronické peníze proti přijetí peněžních prostředků ve výši

---

⁸¹ Tato ustanovení jsou uvedena na str. 47 a n. mé práce

⁸² § 100 -> Poskytovatel může blokovat platební prostředky uživatele pouze z důvodu: a) bezpečnosti platebního prostředku, zejména při podezření na neautorizované nebo podvodné použití platebního prostředku, nebo

b) významného zvýšení rizika, že plátce nebude schopn splácet úvěr, který lze čerpat prostřednictvím tohoto platebního prostředku.

⁸³ § 105/1 -> Poskytovatel může odmítnout provést platební příkaz pouze tehdy, nejsou-li splněny smluvní podmínky pro jeho provedení, nebo stanoví-li tak jiný právní předpis

odpovídající jmenovité hodnotě vydávaných elektronických peněz, nebo poskytuje držiteli úroky nebo jiné výhody závislé na délce doby, po kterou držitel elektronické peníze drží, nebo pokud neprovede zpětnou výměnu podle pouze v rozsahu, v němž o ni držitel požádá či pokud neinformuje držitele dostatečně určitě a srozumitelně o podmínkách zpětné výměny a s dostatečným předstihem před tím, než je držitel smlouvou o vydání elektronických peněz vázán.

Právníká nebo podnikající fyzická osoba se dopustí správního deliktu tím, že v rozporu s přímo použitelným předpisem Evropské unie upravujícím přeshraniční platby v Evropské unii neúčtuje uživateli za přeshraniční platbu stejný poplatek jako za odpovídající vnitrostátní platbu stejné hodnoty ve stejné měně, či pokud nesdělí uživateli jeho mezinárodní číslo bankovního účtu a svůj identifikační kód banky, nebo neuvede mezinárodní číslo účtu uživatele a svůj identifikační kód banky na výpisu z účtu uživatele nebo v příloze k němu, nebo neumožňuje provádět z platebního účtu plátce inkasní transakce z podnětu příjemce prostřednictvím poskytovatele nacházejícího se v kterémkoli členském státě. Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že poskytuje platební služby nebo vydává elektronické peníze, aniž je k tomu oprávněna, uvede nesprávný údaj nebo zatají některou skutečnost v žádosti o zápis do registru podle tohoto zákona, nebo neoznámí ČNB všechny podstatné skutečnosti, tak jak uvádí tento zákon⁸⁴.

Část VI. se zabývá dohledem. ČNB, dle tohoto zákona, vykonává dohled nad platebními institucemi, poskytovateli platebních služeb malého rozsahu, institucemi elektronických peněz a vydavateli elektronických peněz malého rozsahu, provozovateli platebního systému s neodvolatelností zúčtování se sídlem v České republice a účastníky platebního systému s neodvolatelností zúčtování, a to v případě, že se jejich místo podnikání či pobočka nachází na území ČR. Všechny tyto instituce jsou povinny poskytnout součinnost. ČNB vykonává dohled pomocí kontroly na místě. Klasifikace správnosti volby kontroly na místě či na dálku je nesnadná. Blíže se tomuto tématu věnovala Komise pro Cenné papíry, která se

---

⁸⁴ a) nabýt kvalifikovanou účast na instituci elektronických peněz,
b) pozbýt kvalifikovanou účast na instituci elektronických peněz,
c) zvýšit kvalifikovanou účast na instituci elektronických peněz tak, že dosáhne nebo překročí 20 %, 30 % nebo 50 %,
d) snížit kvalifikovanou účast na instituci elektronických peněz tak, že klesne pod 50 %, 30 % nebo 20 %,
e) stát se osobou ovládající instituci elektronických peněz, nebo
f) přestat ovládat instituci elektronických peněz.

vyjádřila takto: „Volba, zda je na místě kontrola podle zákona o státní kontrole, anebo relativně neformální vyžádání informací podle takovýchto ustanovení je, v určitých mezích, na správním uvážení správního úřadu. Kritériem je zde zejména povinnost šetřit práv a právem chráněných zájmů dozorovaných subjektů. Zahajování kontroly, seznamování s protokolem atd. v případě potřeby jednoduchého dokladu by odporovalo nejen požadavku hospodárného výkonu státní správy, ale zbytečně by zatížilo i dozorované subjekty. Je ovšem zřejmé, že od určitého stupně složitosti, závažnosti a rozsahu prováděné dozorčí činnosti nastoupí postup podle zákona o státní kontrole, jako úprava pro rozsáhlejší kontrolní činnost speciální. Kritériem pro volbu postupu Komise tak bude pouze jeho účelnost – tj. zda je třeba zjistit stav věci na místě, či naopak postačují podklady v písemné podobě. Pokud by mělo zkoumání znamenat rozsáhlejší zásah do práv dozorované osoby (např. u požadavku na předložení celého účetnictví), bude zpravidla na místě provést současně kontrolu na místě. Získané dokumenty pak budou součástí kontrolních zjištění, budou zachyceny v kontrolním protokolu atd.“

Část VII. obsahuje zejména jmenovitý rejstřík seznamů, jež ČNB vede. Mezi ně se řadí: seznam platebních institucí, registr poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu, seznam institucí elektronických peněz, registr vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu, seznam platebních systémů s neodvolatelností zúčtování a seznam účastníků zahraničního platebního systému s neodvolatelností zúčtování, kteří mají sídlo nebo místo podnikání v České republice.⁸⁵

8.6. Nález Ústavního soudu č. 278/2001 Sb.

Zákon o ČNB byl též dotčen Nálezem ústavního soudu vyhlášeným pod č. 278/2001 Sb. Tento nález se týkal návrhu na zrušení části zákona o ČNB podle Ústavy čl. 87a podal 22. 12.2000 tehdejší prezident, Václav Havel, a to dle § 64 odst. 1a zákona o Ústavním soudu. Prezident ve svém návrhu navrhoval zrušit v § 1 odst. 3 a v § 2 odst. 2 písm. e) pojem „zvláštními právními předpisy“. V tomto bodě mu Ústavní soud nevyhověl, ač současná novela toto navrhuje znovu. Rovněž navrhoval zrušit § 2 odst. 1 věty první, která používá termín „zabezpečení cenové stability“ což je v rozporu s čl. 98 Ústavy věta druhá, která mluví o „pěči o cenovou stabilitu“.

---

⁸⁵ Zákon č. 284/2009 Sb., v pozdějším znění, o platebním styku

Podle navrhovatele jde o dva různé pojmy, přičemž cenovou stabilitu bychom mohli subsumovat pod měnovou stabilitu.

Dále § 5 odst. 2 písm. b) ve slovech „pro činnosti vykonávané při zabezpečování hlavního cíle“ a ve slovech „sestavuje návrh provozního a investičního rozpočtu“, čímž ukládá ČNB rozpočet rozdělit na dvě části, a to na rozpočet pro činnosti vykonávané při zabezpečování cenové stability a na provozní a investiční rozpočet. Bankovní radě je tímto zasahováno do pravomoci rozhodovat o jedné z částí rozpočtu.

Dále § 6 odst. 3 pro rozpor s čl. 62 písm. k) Ústavy, který říká, že v kompetenci prezidenta je jmenování členů Bankovní rady ČNB, podle tohoto odstavce navrhuje vláda všechny členy bankovní rady, ač Ústava toto privilegium svěřuje do samostatné působnosti prezidenta republiky. Zákon o ČNB tak omezil pravomoc prezidenta stanovenou Ústavou.

§ 35 písm. a pro rozpor s čl. 98 Ústavy, tento paragraf ukládá ČNB stanovovat po dohodě s vládou inflační cíl a režim kurzu české měny k cizím měnám. Pokud se ČNB a vláda neshodnou, musela by ČNB měnit své stanovisko ke stabilitě měny. Tento počín lze chápat jako zásah vlády do nezávislosti ČNB.

§ 47 odst. 1 až 4 pro rozpor s čl. 98 Ústavy, jež je založen na stejných důvodech jako předešlý paragraf.

Soudce zpravodaj Ústavního soudu si v souladu se zákonem o Ústavním soudu vyžádal vyjádření obou sněmoven Parlamentu ČR, jelikož všechna napadená ustanovení jsou obsažena v novele, v tomto případě v zákoně č. 442/2000 Sb. Za Poslaneckou sněmovnu se vyjadřoval Václav Klaus, který se vyjadřoval spíše kriticky, oproti tomu Senát, za něj se vyjadřoval Petr Pithart, který tehdejšího prezidenta podpořil.

Ústavní soud rozhodl takto:

„Ustanovení § 2 odst. 1 věty první, § 5 odst. 2 písm. b) ve slovech „pro činnost vykonávané při zabezpečování hlavního cíle“ a ve slovech „sestavuje návrh provozního a investičního rozpočtu“, § 6 odst. 3, § 35 písm. a) a § 47 odst. 2 a 4 zákona č. 6/1993 ve znění zákona č. 442/2000 Sb., se zrušují dnem vyhlášení tohoto nálezu ve Sbírce zákonů.“

„Ve zbývajících částech návrh zamítá.“

Pro komparaci, je nutno dodat, že v § 1 odst. 3 a taktéž § 2 odst. 2 písm. e, je až v současně připravované novele opět navrhnuo zaměnit termín „zvláštními“ právními předpisy za termín „jinými“ právními předpisy, také pak § 2 odst. 1 věty první zákona o ČNB v současném znění obsahuje termín „péče o cenovou stabilitu“, § 5 odst. 2 písm. b nyní obsahuje reguli „schvaluje rozpočet ČNB“, v § 6 odst. 3 zákona, kde šlo o sporné zakomponování vlády do procesu návrhů členů bankovní rady, tato regule je zakotvena v témže paragrafu v odstavci 2 ve znění „Guvernéra, viceguvernéry o ostatní členy bankovní rady jmenuje a odvolává prezident republiky“, dále § 35 písm. a obsahuje stále stejné ustanovení, že ČNB musí režim kurzu projednat s vládou a nakonec § 47 odst. 1-4, kde se řešil stejný problém jako v § 5 odst. 2.⁸⁶

---

⁸⁶ Nález ÚS ze dne 22. 12.2000 č. 278/2001. In: *Aspi* /právní informační systém/ Wolters Kluwer [cit. 2013-02-28].

9.) Závěr

ČNB jako centrální banka ČR je významnou nezávislou institucí sui generis, což dokládá zakotvení postavení a oprávnění v komunitárním právu smlouvy o přistoupení ČR k EU, v Ústavě ČR, zákoně o ČNB a dalších právních normách.

Po studiu legislativy, lze dospět k názoru, že dochází k souladu s komunitárním právem. Hlavním důvodem novely je závazek ČR inkorporovat komunitární právo do národní legislativy, což bylo dlouhodobě vytýkáno v konvergenčních zprávách. Na základě čl. 10 a 10a Ústavy a implementace evropského práva, byla navrhována novela zákona o ČNB. Ovšem ne všechny výtky, byly z rozhodnutí MF ČR a ČNB zohledněny. De lege lata jsou výtky, jež ČNB uznala za pádné, obsaženy v novele zákona o ČNB. Zohledněny byly zejména ty výtky, jež pocházejí z oblasti institucionální nezávislosti centrální banky.

Jelikož každá mince má dvě strany, i zde se naskýtají dva pohledy na tuto problematiku. Přiklonila bych se k argumentaci MF ČR a ČNB, že nynější novela zákona o ČNB je již plně kompatibilní s evropskou úpravou.

Jako jeden z nejviditelnějších sporů ČR a EU bych označila předkládání zpráv k projednání do Poslanecké sněmovny. Nesouhlasím se závěrem konvergenční zprávy, neboť toto nelze chápat jako zásah do činnosti ČNB. Poslanecká sněmovna nemá právo „veta“. Guvernér ČNB se účastní jednání o těchto zprávách, které Poslanecká sněmovna může vzít buď na vědomí, nebo si vyžádat doplnění. Z teleologického hlediska, podle mého názoru, nejde o kontrolu. S ohledem na skutečnost, že případné zisky ČNB odvádí ze zákona do státního rozpočtu a je přiměřené, aby Poslanecká sněmovna (tvůrce legislativy a schvalovatel státního rozpočtu) byla o činnosti i výsledku hospodaření informována. Zároveň je tímto způsobem informována veřejnost, čímž ČNB ukazuje na velkou míru transparency výsledků její činnosti.

Jistě by stálo za posouzení, zda obdobná textace není i v legislativě jiných členských států Evropské unie, příkladem nám může být Bank of England, jež má výrazně kogentnější ustanovení, která stanoví povinnost při překročení inflačního cíle podat zprávu na Treasury, což je obdoba MF ČR, a to se zdůvodněním a opatřením k návratu inflace do cíle.

Na závěr bych ráda dodala, že práce mě velmi obohatila, ať již o ekonomické, historické či finančně právní znalosti. Domnívám se, že cíl práce byl naplněn.

Na doplnění mé práce jsem vložila tři přílohy, jež k získaným poznatkům doplňují reálné údaje.

10.) Cizojazyčné resumé

After a deep immersion and thorough exploration of the legislation mentioned above, it is more than proper to arrive at the conviction the accordance with the Community Law takes place. The dominant causation of the inconsistency happens to be the reproofs mentioned in the Convergent Reports. On the grounds of the paragraphs 10 and 10a of the Constitution and European Law implementation, an amendment of the Central Bank Law has been propounded. Nonetheless, after the Ministry of Finance and Central Bank deliberation, not all of the reproofs have been taken into consideration. De lege lata, those reproofs, the Central Bank had considered as cogent, have been included into the amendment of Law. In brief, particularly those reproofs, which originate from the area of institutional independence of the Central Bank, have been taken into account.

As there are two sides to the coin, even in our case two different points of view come along. In my humble opinion, the Central Bank argumentation overweighs, by purporting that the actual amendment of the Central Bank Law is being completely compatible with the European arrangements.

I would like to highlight the process of the Reports being putted forward to the Chamber of Deputies, as a most evident contradiction. This can't be perceived as an encroachment on the Central Bank activities as the Chamber of Deputies has no veto power, regarding those. The Central Bank Governor participates on the meetings regarding the Reports and the Chamber of Deputies has only a right to take those into account, or request additional information.

In my humble opinion, there is no actual control taking place, in the functional terms. At the same time, informing the public is being carried out, by which the Central Bank shows its high level of activities results transparency.

On the other hand, it would certainly be worth assessing, whether an analogous wording appears in other EU member states legislation. The Bank of England, which has much more distinct obligatory regulation, setting down an exact obligation in the case of surpassing the target level of inflation, might be taken as an example. Particularly it has an obligation to report such a situation to the Treasury, which is an analogue of our Ministry of Finance, including clarification and suggestions for the measurements should take place to restore the target level of inflation.

At the end, I would like to add, that this work has enhanced me very much by various economical, historical and financial knowledge. I believe the goal of the work has been achieved.

To make my work more multifarious, I have added three amendments to the closing part, which I believe provide a positive touch of reality to the knowledge achieved.

11.) Prameny

1. Odborná literatura:

- 1) KALABIS, Zbyněk. Základy bankovníctví: bankovníctví obchody, služby, operace a rizika. 1. vyd. Brno: BizBooks, 2012, 168 s. ISBN 978-80-265-0001-8
- 2) POLOUČEK, Stanislav. Bankovníctví. vyd. C.H.Beck, 2006, 736 s., ISBN 80-7179-462-7
- 3) REVENDA, Zbyněk. Centrální bankovníctví. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, 558 s. ISBN 978-80-7261-230-7
- 4) REVENDA, Zbyněk. Peněžní ekonomie a bankovníctví. 5., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012, 423 s. ISBN 978-80-7261-240-6.
- 5) GRÚŇ, Lubomír. Peníze a právo. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2009, 353 s. Učebnice (Univerzita Palackého). ISBN 978-802-4423-371

2. Legislativa

2.1. Zákony

- 1) Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava
- 2) Zákon č. 6/1993 Sb., Zákon o ČNB
- 3) Novela zákona č. 6/1993 Sb., Zákon o ČNB
- 4) Zákon č. 40/1963 Sb., v pozdějším znění, Obchodní zákoník s komentářem
- 5) Zákon č. 262/2006 Sb., v pozdějším znění, Zákoník práce
- 6) Zákon č. 500/2004 Sb., v pozdějším znění, Správní řád
- 7) Zákon č. 284/2009 Sb., v pozdějším znění, o platebním styku
- 8) Zákon č. 136/2011 Sb., v pozdějším znění, o oběhu bankovek a mincí
- 9) Zákon č. 256/2004 Sb., v pozdějším znění, o podnikání na kapitálovém trhu

2.2. Důvodové zprávy

- 1) Důvodová zpráva k zákonu č. 6/1993 Sb. v pozdějším znění, o ČNB

2.3. Judikatura

- 1) Nález ÚS ze dne 22. 12.2000 č. 278/2001

2.4. Evropská legislativa

- 1) Konvergenční zpráva - květen 2010

3. Odborné časopisy:

- 1) Český finanční a účetní časopis, 2010, roč. 5, č. 2

4. Přednášky

- 1) ŘEŽÁBEK, Pavel, Přednáška. Emisní činnost ČNB
- 2) ŘEŽÁBEK, Pavel, při Dni otevřených dveří ČNB k 12.6.2010

5. Internetové zdroje:

- 1.) www.cnb.cz
- 2.) www.penize.org/banky/historie/

12.) Seznam zkratek

1. ČNB - Česká národní banka
2. ČR - Česká republika
3. ECB - Evropská centrální banka
4. ES - evropské společenství
5. ESCB - Evropský systém centrálních bank
6. EU - Evropská unie
7. FO - fyzická osoba
8. MF ČR – Ministerstvo financí České republiky
9. PMR - povinné minimální rezervy
10. PO - právnická osoba
11. ÚSC - územně samosprávný celek

13.) Přílohy:

- Č.1..... Organizační struktura
- Č.2.....Regulované a související subjekty
- Č.3.....Vývoj oběživa
- Č.4.....Systémy bezhotovostního platebního styku

Příloha č. 1: Organizační struktura ČNB

Miroslav Singer guvernér	Mojmír Hampl viceguvernér	Vladimír Tomšík viceguvernér	Kamil Janáček člen BR	Lubomír Lízal člen BR	Pavel Řežábek člen BR	Eva Zamrazilová členka BR
110 Sekce kancelář Vladimír Kolman, ředitel	410 Sekce měnová a statistiky Tomáš Holub, Ředitel	180 Samostatný odbor finanční stability Jan Frait, Ředitel	140 Samostatný odbor ekonomického výzkumu Kateřina Šmídková, ředitelka	320 Sekce peněžní a platebního styku Jana Báčová, ředitelka	220 Sekce rozpočtu a účetnictví Marian Mayer, ředitel	170 Samostatný odbor ochrany spotřebitele Helena Kolmanová, ředitelka
120 Sekce lidských zdrojů Milada Hrdá, ředitelka	560 sekce regulace a mezinárodní spolupráce na finančním trhu Pavel Hollmann, Ředitel	580 Sekce dohledu nad finančním trhem David Rozumek, Ředitel	720 Sekce informatiky Vladimír Mojžíšek, ředitel	420 Sekce správní Zdeněk Virius, ředitel	620 Sekce řízení rizik a podpory obchodů Jan Schmidt, ředitel	570 Sekce licenčních a sankčních řízení Karel Gabrhel, ředitel
130 Samostatný odbor interního auditu Josef Medek, ředitel	610 Sekce bankovních obchodů Karel Bauer, Ředitel			Pobočky ČNB 761 Praha 763 Č. Budějovice 764 Plzeň 765 Ústí n. L. 766 Hradec Králové 767 Brno 768 Ostrava		
160 Samostatný odbor komunikace Marek Petruš, ředitel						

Zdroj: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. [online]. [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: www.cnb.cz/sc/o_cnb/organizacni_struktura/ustredi/index.html

Příloha č. 2: Regulované a související subjekty

Skupina	31.12.2009	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	28.02.2013
Banky a pobočky zahraničních bank	39	41	44	43	44
Družstevní záložny	17	14	14	13	13
Obchodníci s CP a pobočky zahraničního obchodníka s CP dle vlastnictví	53	53	58	61	61
Obchodníci s CP provádějící systematickou internalizaci	0	0	0	0	0
Osoby oprávněné k vedení samostatné evidence investičních nástrojů	377	402	415	452	457
Investiční společnosti	22	23	21	21	22
Investiční společnosti, které vykonávají činnost portfolio management	6	5	6	6	7
Investiční fondy	25	47	58	77	77
Podílové fondy	141	150	157	165	169
Pojišťovny a pobočky zahraničních pojišťoven	53	53	54	53	52
Zajišťovny	1	1	1	1	1
Organizátor regulovaného trhu	3	3	3	3	3
Centrální depozitář	1	1	1	1	1
Vypořádací systémy	3	3	3	3	3
Platební instituce a pobočky zahraničních platebních institucí	3	3	16	20	22
Instituce elektronických peněz a pobočky zahraničních institucí elektronických peněz	0	0	1	3	3
Zpracovatelé tuzemských bankovek a mincí	0	0	0	3	3

Zdroj: ČNB, Zdroj: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. [online]. [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: www.cnb.cz/sc/dohled_financni_trh/seznamy/

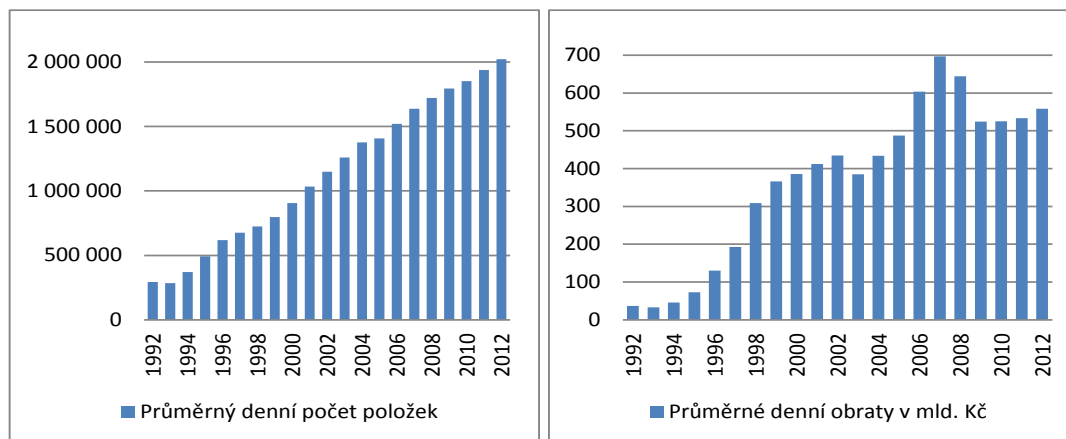
Příloha č. 3: Vývoj výše oběživa

Zdroj: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. [online]. [cit. 2012-12-20]. Dostupné z:
www.cnb.cz/sc/platidla/obeh/obeh.html

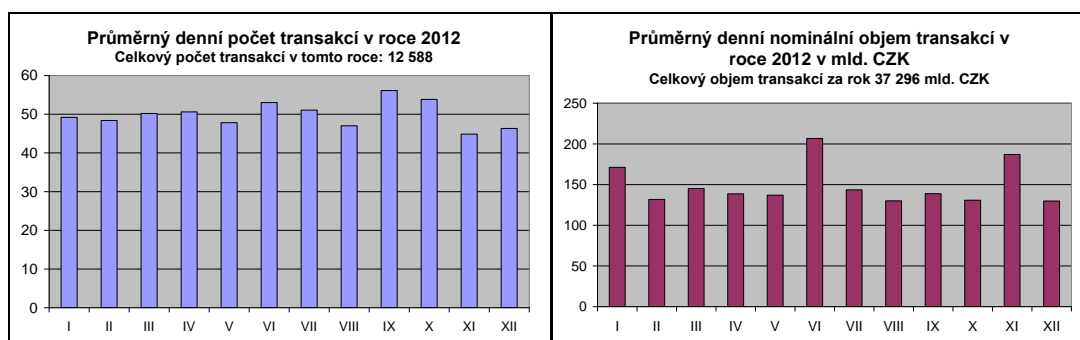
Příloha č. 4: Systémy bezhotovostního platebního styku

CERTIS – systém mezibankovního platebního styku

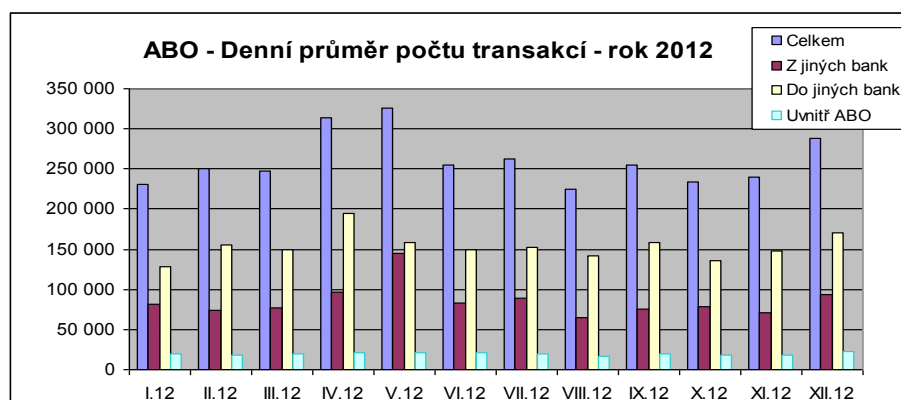
Zdroj: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. [online]. [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: www.cnb.cz/sc/platebni_styk/certis/certis_stat.html

SKD – Systém krátkodobých dluhopisů

Zdroj: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. [online]. [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: www.cnb.cz/sc/financni_trhy/skd/statistika_skd/gragy_cz.html

ABO – systém účetnictví a platebního styku ČNB

Zdroj: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. [online]. [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: www.cnb.cz/sc/platebni_styk/sluzby_pro_klienty.html